

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Karel Dvořák

**Právo na náhradní odměnu při rozmnožování
autorského díla - česká a německá úprava
v evropském kontextu**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Dobřichovský, Ph.D.

Katedra: Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce: červen 2011

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 27. 6. 2011

Karel Dvořák

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Tomáši
Dobřichovkému, Ph.D. za vedení diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	5
1 Důvody a koncepce práva na odměnu.....	8
1.1 Obecně k existenci výjimek a omezení.....	8
1.2 Obecně k systému náhradních odměn.....	10
1.3 Povaha náhradní odměny.....	11
2 Představení německé úpravy a její hlavní rysy.....	13
2.1 Prameny německé úpravy.....	13
2.2 Základní principy německé úpravy.....	13
2.3 Vznik a vývoj institutu.....	14
2.4 Systematika úpravy.....	17
2.5 Očekávaný vývoj.....	18
3 Platná německá právní úprava.....	19
3.1 Úvod.....	19
3.2 Jednotlivá rozmnožování.....	19
3.3 Soukromá potřeba.....	20
3.4 Rozmnožované dílo.....	21
3.5 Rozmnoženina z očividně protiprávně vyrobené nebo veřejnosti poskytnuté předlohy.....	22
3.6 Zhotovení rozmnoženiny fyzickou osobou nebo třetí osobou.....	23
3.7 Právo na náhradní odměnu.....	24
3.7.1 Povinné subjekty.....	24
3.7.2 Výše náhradní odměny.....	25
3.7.3 Další povinnosti spojené s právem na náhradní odměnu.....	26
4 Platná česká právní úprava.....	27
4.1 Vznik a vývoj institutu.....	27
4.2 Prameny a systematika úpravy.....	29
4.2.1 Mezinárodní úprava.....	29
4.2.2 Evropská úprava - Informační směrnice.....	29
4.2.3 Judikatura Soudního dvora Evropské unie.....	31
4.3 Právo na rozmnožování pro osobní potřebu.....	38
4.3.1 Úvod.....	38
4.3.2 Množstevní rozsah rozmnožování.....	39
4.3.3 Osobní potřeba.....	39
4.3.4 Rozmnožované dílo.....	40
4.3.5 Zhotovení rozmnoženiny třetí osobou.....	41
4.4 Právo na náhradní odměnu.....	41
4.4.1 Obecně k české právní úpravě.....	41
4.4.2 Povinné subjekty.....	42
4.4.3 Stanovení výše odměny.....	44
4.4.4 Další povinnosti spojené s právem na odměnu.....	46
4.4.5 Výjimky z povinnosti platby odměny.....	47
4.4.6 Kolektivní správce.....	48
4.5 Zhodnocení srovnání české a německé úpravy.....	49
5 Očekávaný vývoj a úvahy de lege ferenda.....	52
Závěr.....	56
Seznam použité literatury a pramenů.....	58

Úvod

Problematika práva na rozmnožování pro osobní potřebu a s ním související právo na náhradní odměnu je jedním z fenoménů moderního autorského práva. Kdykoliv narazíme na témata jakou jsou informační a vzdělanostní společnost, právo na svobodu šíření informací či rentabilita kulturní tvorby, musíme se dříve či později dostat i k tématu práv autora, jeho ekonomických zájmů a tím i k tématu náhradních odměn a způsobu jejich financování. Ačkoliv se jedná o téma, které je již dlouhou dobu velmi diskutované, až kontroverzní, a dokonce stojí některým jedincům i za to, aby se organizovali v politických stranách, neexistuje v české právní vědě rozsáhlejší nebo ucelené zpracování tohoto tématu. Z těchto i jiných důvodů jsem se rozhodl věnovat se tomuto tématu ve své diplomové práci a uzavřít tak svůj již delší dobu trvající zájem o toto téma.

Právo na náhradní odměnu není zcela uzavřeným právním problémem. Jedná se o institut, který otevírá stále nové otázky¹ a navazuje na základní právně-filosofické úvahy o autorském právu². V souvislosti s úvahami nad ztrátou legitimacy autorského práva vyplývajícími z přesunu těžiště z ochrany tvorby na její zhodnocení³ stále častěji zaznívají hlasy vyzývající ke zrušení systému náhradních odměn. K těmto hlasům není možné se prostě postavit zády – naopak je nutné problematiku kriticky zhodnotit a zdůvodnit její existenci. I to bylo pro mě popudem ke zpracování tohoto tématu.

Předmětem této práce je tedy objasnění problematiky systému náhradních odměn v českém a německém právním řádu s přihlédnutím k aktuální evropské diskusi. V práci bych se tedy na začátku rád zaměřil na představení základních souvislostí podstatných pro pochopení celé problematiky. Dále bych se rád věnoval zevrubnému popsání německé úpravy, tedy objasnění její pozice v německém právním řádu, historii jejího

---

¹ Viz judikatura Soudního dvora Evropské Unie nebo práce Evropské komise na http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/levy_reform/index_en.htm.

² REHBINDER, M. Urheberrecht. 16. vyd. München: C.H.Beck, 2010. 416 s, s. 7 a násl.

³ HANSEN, G. Warum Urheberrecht? Die Rechtfertigung des Urheberrechts unter besonderer Berücksichtigung des Nutzerschutzes. 1. vyd. München: Nomos, 2009. 497 s, s. 20.

vzniku a vymezení jednotlivých pojmů. Pochopení historie vzniku německé úpravy je zásadní pro vedení poučené diskuse, protože právě v Německu v 60. letech 20. století na základě popudu judikatury Nejvyššího soudu upravil německý zákonodárce první podobu povinnosti platit náhradní odměnu. Tato judikatura by měla být východiskem části týkající se popisu německé úpravy. Byl bych nerad, kdyby má práce byla příliš deskriptivní, obávám se však, že v případě představení německé úpravy to nebude jinak možné.

Jak v německé, tak v české části se věnuji vedle systému náhradních odměn i právu na rozmnožování pro osobní potřebu. Jde o dva instituty, které jsou tak silně propojeny, že není možné se oběma nezabývat.

Další část diplomové práce se zabývá českou právní úpravou a její komparací s tou německou. Cílem komparace není pouze představení německé úpravy nebo prosté konstatování rozdílů, tím by mělo být rozšíření našich úvah o významu jednotlivých pojmů a především inspirace pro českého zákonodárce i tvůrce soudních rozhodnutí. I přes značnou podobnost německé úpravy s tou českou existují rozdíly, které je vhodné zkoumat a případně je i zapracovat do změny českého autorského práva.

Již v úvodu bych rád poukázal na to, že součástí textu jsou i návrhy na novelizaci zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)(dále pouze „Autorský zákon“), přičemž vycházím z pracovního návrhu Ministerstva kultury ČR.

Evropskému aspektu se věnuji ve dvou částech práce – v závěru, ve kterém se snažím o shrnutí dosavadní evropské debaty, ale především poukazuji na otázky, které je ještě nutné řešit a zdroje, ze kterých je možné vycházet. Těžiště zpracování evropské úpravy se však nachází v části, ve které se věnuji aspektům zpracování Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (dále pouze „Informační směrnice“) a relativně novému rozhodnutí Soudního dvora Evropské Unie ve věci Padawan v. SGAE, které je dle mého názoru

skvělým vodítkem pro uvažování o dalším vývoji systému náhradních odměn.

V práci bych se tedy rád opřel o závěry české a německé právní vědy a především německé judikatury. Dalším zdrojem jsou prameny Evropské komise a Institutu pro informační právo Amsterodamské právnické fakulty⁴.

Zpracování této práce vychází ze stavu právního řádu účinného k 1. 3. 2011.

---

⁴ Viz <http://www.ivir.nl/>, [cit. 2011-03-17].

1 Důvody a koncepce práva na odměnu

Dle panující dualistické koncepce jsou obsahem autorského práva výlučná práva osobnostní a majetková (§ 10 Autorského zákona), výlučná majetková práva jsou uvedena demonstrativním výčtem v § 12 Autorského zákona. Těmi jsou právo dílo užít, mj. i právo dílo rozmnožovat, a další - jiná majetková práva, kterými jsou právo na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu.

V této kapitole se zabývám obecnými a právně-teoretickými důvody jak práva na rozmnožování, tak na něj navazujícím systémem náhradních odměn.

1.1 Obecně k existenci výjimek a omezení

Může se zdát, že právo dílo rozmnožovat, jakožto jeden z nejdůležitějších zástupců výjimek a omezení autorského práva, ztrácí v souvislosti s rozvojem především digitálních technologií svůj původní význam. S tím souvisí nutnost chránit autora a jeho majetková práva na jedné straně a na straně druhé dbát o rozvoj a užitek společnosti. Sřet těchto dvou zájmů, provázející celý vývoj autorského práva, je vyřešen pomocí výjimek a omezení, jejichž koncepce je věcí právně-politickou, přičemž můžeme vycházet ze dvou autorskoprávních teorií - utilitaristické a přirozenoprávní.⁵

V angloamerickém právu panuje utilitaristická teorie, podle které je účelem autorského práva užitek společnosti, který je zajištěn ochranou autorů (především formou časově omezeného zákonného monopolu), jejichž díla (ať už autorská či vynálezecká) jsou pro společnost přínosem. Tato ochrana, která je zakotvena v osmém článku Ústavy USA, je zároveň motivací autora pro další tvorbu. Utilitaristická teorie řeší sřet zájmů společnosti a autora pomocí institutu obecné výjimky, tzv. „*fair use*“, která při každém porušení autorových

---

⁵ WANDTKE, A. a kol. Urheberrecht. 1. vyd. Berlin: De Gruyter Recht, 2009. 391 s, s. 25.

zájmů umožňuje posoudit, zda k němu došlo v rámci rozvoje obecného blaha.⁶

Na rozdíl od toho kontinentální přirozenoprávní či vlastnická teorie chápe duševní vlastnictví jakožto obdobu klasického vlastnictví a jeho ochrana tedy vyplývá ze stejných principů, jako ochrana práva vlastnického. Výjimky a omezení jsou ospravedlněny teorií o společenské úloze vlastnictví vyjádřené zásadou: „*vlastnictví zavazuje*“ (např. čl. 11, odst. 3 ústavního zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod (dále jen „Listina“) nebo Art. 14 GG⁷). Tyto zásahy, podobně jako zásahy do vlastnického práva, jsou omezeny tím, že omezení vlastnického práva je možné pouze na základě zákona a ve veřejném zájmu.⁸

Díky mezinárodní úpravě došlo k prolnutí těchto dvou koncepcí, a to jak v chápání účelu autorského práva, tak v pojetí omezení a výjimek. V mezinárodních smlouvách jsou tedy upravena různá omezení i výjimky, podléhají však obecnému pravidlu, tzv. three-steps-test, který je původně upraven v čl. 9, odst. 2 Revidované Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886 (Pařížské znění ze dne 24. července 1971) (dále jen „RBÚ“)⁹. Stejně tak se objevuje i v kontinentálním právu výrazná tendence k prolínání obou systémů, a to především díky harmonizaci ze strany unijního práva. Na základě toho, že evropský zákonodárce upravuje autorské právo z hlediska rozvoje vnitřního trhu, tedy z ekonomických pozic, prosazuje se pobídková (tedy utilitaristická) koncepce velice výrazně¹⁰.

Stanovení výjimek v souladu se stanovenými podmínkami je uznáním toho, že autorská práva neplatí absolutně a je nutné vyvažovat zájmy autorů a zájmy společnosti.¹¹ Právě toto „vyvažování“ a nalézání samotné rovnováhy je největší výzvou pro zákonodárce a zároveň je i příčinou střetů

---

⁶ Vyjádření veřejného ochránce práv k vyhlášce 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístojů ke zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn, [cit. 2010-09-10] . Dostupný na: <http://www.ochrance.cz/stanoviska-ochrance/zasadni-stanoviska/stanoviska-2005-2007/stanovisko-k-vyhlasce-mk-o-autorskych-poplatecich-3112007/>.

⁷ Grundgesetz (GG), BGBl. S. 1, německá Ústava.

⁸ WANDTKE, A. a kol. Urheberrecht. 1. vyd. Berlin: De Gruyter Recht, 2009. 391 s, s. 26.

⁹ K tomu blíže DOBEŠ, P. Rozmnožování autorských děl pro soukromou potřebu I. a II. Právní rádce, 2007, ročník 15, č. 4, 5.

¹⁰ Srov. Odůvodnění Informační směrnice.

¹¹ DOBEŠ, P. Vliv rozvoje technologií na autorské právo. (Disertační práce). Praha : 2007, s 166. - Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta.

zájmových skupin.

Právo na rozmnožování pro osobní potřebu je jednou z typických výjimek, a to z výlučného autorova práva na rozmnožování. Český zákonodárce rozlišuje v díle čtvrtém Autorského zákona „volná užití“ a „zákonné licence“. Mezi „volná užití“ dle § 30 Autorského zákona se počítá na prvním místě právo užit dílo pro osobní potřebu, především právo na rozmnožování pro osobní potřebu, s čímž souvisí i rozmnožování na papír nebo podobný podklad podle § 30a. „Volná užití“ jsou omezena třístupňovým testem vycházejícím z § 29 Autorského zákona a rozlišujeme je od „zákonných licencí“, jejichž výčet nalezneme v dalších paragrafech dílu čtvrtého Autorského zákona.

Od tohoto konceptu je důležité odlišit, jak na tuto problematiku nahlíží německá právní věda. Omezení autorského práva¹² jsou rozlišována na „zákonnou licenci“ a „volná užití“¹³, přičemž rozdíl mezi těmito skupinami spočívá v tom, že „zákonná licence“ je vždy úplatná na rozdíl od „volných užití“, která jsou už z povahy svého názvu vždy bezúplatné.¹⁴

1.2 Obecně k systému náhradních odměn

Když si v 60. letech položil německý Spolkový nejvyšší soud otázku, zda může autor zakázat soukromé rozmnožování či nikoliv, tak dospěl k závěru, že může. Následně se ale vynořila další otázka, a to, zda je vůbec možné zakazovat něco, co stejně dělá každý a to navíc ve své soukromé sféře.¹⁵ Výsledkem řady soudních rozhodnutí byl požadavek na vytvoření systému náhradních odměn, tedy jakýchsi kvazilicenčních plateb za zařízení a nosiče, které by sloužili k náhradě škody. Takto vznikl systém zákonné licence, který se postupem času vyvinul do dnešní podoby a byl přebrán do právních řádů většiny zemí evropského kontinentu.¹⁶ Již v době svého vzniku bylo však toto řešení považováno přinejmenším za kontroverzní a za nejlepší z

¹² Die Schranken des Urheberrechts.

¹³ Gesetzliche Lizenz a die Freistellung.

¹⁴ REHBINDER, M. Urheberrecht. 16. vyd. München: C.H.Beck, 2010. 416 s, s. 174.

¹⁵ K tomu blíže v kapitole druhé, části věnující se historii vzniku institut náhradních odměn.

¹⁶ HUGENHOLTZ, P. B., GUIBAULT, L., VAN GEFFEN, S. The Future of Levies in a Digital Environment, Final Report. Institute for Information Law Amsterdam, 2003, [cit. 2011-17-03]. Dostupné na: <http://www.ivir.nl/publications/other/DRM&levies-report.pdf>.

možných řešení.

Již v době svého vzniku, stejně jako dnes je právo na náhradní odměnu *conditio sine qua non* práva na rozmnožování pro osobní potřebu. Jinak by se jednalo o takový zásah do vlastnického práva, který by neobstál před ústavněprávními zásadami týkajícími se práva vlastnit majetek.

Faktickým pozadím výše zmíněných rozhodnutí byla snaha zástupců autorů a nahrávacího průmyslu buď plně zamezit rozmnožování pro osobní potřebu ze strany veřejnosti nebo následně nechat zavést povinnost prodejců nahrávacích přístrojů vyžadovat při prodeji přístrojů sloužících mimo jiné i k rozmnožování pro osobní potřebu předložení průkazu totožnosti kupujícího¹⁷. To však bylo zamítnuto jako nepřipustný zásah do soukromí jednotlivce. Systém zákonné licence¹⁸, jak ho známe dnes, je tedy mimo jiné reakcí na výše uvedené snahy a v zásadě i kompromisem, který brání soukromí jednotlivce.

1.3 Povaha náhradní odměny

V odborných textech věnujících se tématu náhradních odměn je velice často vedle sebe používáno pojmů náhradní, autorská popř. dodatková odměna a termínu poplatek.¹⁹ Jestliže budeme trvat na tom, že termín „poplatek“ je možné používat pouze v souvislosti se sférou veřejného práva a vychází z čl. 11 odst. 5 Listiny, pak nemá jeho používání v souvislosti s kvazilicenční odměnou žádné opodstatnění.

Co se týče soukromoprávnosti nebo veřejnoprávnosti institutu náhradních odměn, je možné se setkat s různými názory. Ve vyjádření veřejného ochránce práv k vyhlášce 488/2006 Sb. je vyjádřen názor, že *„z pohledu ústavněprávního se o daň či poplatek skutečně jedná. Dochází totiž*

¹⁷ BGHZ 42, 118 – Personalausweise; srov. WANDTKE, A.; BULLINGER, W. et. al. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s, s. 789.

¹⁸ K pojmu zákonné licence a jejímu rozdílnému pojetí v české a německé úpravě viz výše.

¹⁹ DOBEŠ, P. Rozmnožování autorských děl pro soukromou potřebu I. a II. Právní rádce, 2007, ročník 15, č. 4, 5; TELEČEK, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 989 s.; Vyjádření veřejného ochránce práv k vyhlášce 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů ke zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn. Dostupný na: <http://www.ochrance.cz/stanoviska-ochrance/zasadni-stanoviska/stanoviska-2005-2007/stanovisko-k-vyhlisce-mk-o-autorskych-poplatcich-3112007/>, [cit. 2011-03-16]. a jiné.

*k transferu majetkové hodnoty (vlastnictví) od konkrétní osoby, a to nikoliv na základě smlouvy nebo deliktního jednání, ale na základě požadavku veřejné moci*²⁰. S tímto názorem však není možno souhlasit. Ačkoliv je možné shledat společné znaky výběru náhradních odměn a daní nebo poplatků a jedná se taky stejně o zásah do majetkové sféry osob nezávisle na jejich vůli, neznamená to, že mají společné další znaky, které jsou dle mého názoru důležitější. Jedná se především o účel, za kterým jsou náhradní odměny vybírány. Tím není uspokojování potřeb státu nebo veřejného blaha, ale nahrazení škody způsobené autorům.

Otázka týkající se povahy náhradních odměn není bezúčelnou teoretickou zajímavostí, ale východiskem pro činnost kolektivních správců. *„Současně však platí, že pokud náhradní odměny jsou ve své povaze daněmi/poplatky, kolektivní správci v případě jejich vybírání nefigurují jako subjekty soukromoprávní, ale jako „prostředníci“ veřejné moci. Při vybírání odměn tedy nemohou argumentovat maximou svobody vyjádřenou v čl. 2 odst. 4 Ústavy a čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, ale mohou konat pouze to, co jim zákon (vyhláška) umožňuje.*²¹

V závěru této kapitoly bych rád poznamenal, že při jakémkoliv zkoumání institutu práva na náhradní odměnu, stejně jako v případě práva na rozmnožování pro osobní potřebu je zcela nezbytné ptát se „*Cui bono?*“. Právo na náhradní odměnu není jenom teoretickým právním konstruktem, ale především polem pro střet zájmů mnoha skupin. Ať už se jedná o skupinu kolektivních správců, autorů (ne vždy musejí být jejich zájmy v souladu se zájmy kolektivních správců), výrobců přístrojů a nosičů sloužících k soukromému rozmnožování, veřejných institucí typu knihoven nebo zástupců nahrávacího průmyslu. Na prvním místě by ale měla stát veřejnost těžící z možnosti užívat volného toku informací a svobody slova.

---

²⁰ Vyjádření veřejného ochránce práv k vyhlášce 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů ke zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn. Dostupný na: <http://www.ochrance.cz/stanoviska-ochrance/zasadni-stanoviska/stanoviska-2005-2007/stanovisko-k-vyhlisce-mk-o-autorskych-poplatcich-3112007/>, [cit. 2011-03-16].

²¹ Tamtéž.

2 Představení německé úpravy a její hlavní rysy

2.1 Prameny německé úpravy

Právo na rozmnožování pro soukromou potřebu je v Německu upraveno v zákoně o autorském právu²² z 9. září roku 1965. Z dalších předpisů zabývajících se tímto institutem a souvisejícími otázkami je zákon o ochraně autorského práva²³, který zakotvuje úpravu kolektivních správců²⁴.

Dalším pramenem, který je součástí širší úpravy institutu rozmnožování pro soukromou potřebu, je samozřejmě i německá ústava²⁵. Ústavněprávní ochrana duševního vlastnictví stojí na třech pilířích:

- a) právo na ochranu osobnosti (art. 1 a 2 GG)
- b) svoboda projevu a svoboda bádání a umělecké tvorby (art. 5 GG)
- c) garance vlastnictví (art. 14 GG)

Právě garance vlastnictví a s ním související sociální závaznost (Vlastnictví zavazuje. Jeho užívání má sloužit blahu veřejnosti.²⁶) jsou základem úpravy zákonných licencí a dalších institutů omezení autorského práva (§§ 44a – 63a UrhG).

2.2 Základní principy německé úpravy

Institut rozmnožování pro soukromou potřebu má, jak podle německé právní vědy, tak dle judikatury²⁷, sloužit především zájmům veřejnosti, ve smyslu relativně snadného přístupu k informacím, a stejně tak má sloužit rozvoji jednotlivce i společnosti jako celku. Úprava institutu je také

---

²² Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) (UrhG), BGBl. I S. 1273.

²³ Gesetz über die Wahrnehmung von Urheberrechten und verwandten Schutzrechten (Urheberrechtswahrnehmungsgesetz) (UrhWG), BGBl. I S. 1294.

²⁴ Verwertungsgesellschaften.

²⁵ Grundgesetz (GG), BGBl. S. 1.

²⁶ Art. 14, odst. 2 GG.

²⁷ Na příklad BGHZ 134, 250 – CB-Infobank.

přiznáním k tomu, že zákaz rozmnožování autorských děl v soukromé sféře jednotlivce je pouze těžko prosaditelný.

Zájmy autora jsou zajištěny detailní úpravou přípustnosti jednání vedoucímu k rozmnožování autorského díla (§ 53 UrhG). V § 54-54h UrhG jsou podrobně upraveny i povinnosti výrobců, dovozců a příjemců zařízení určených k pořizování rozmnoženin, zvukových a obrazových nosičů, stejně jako provozovatelů kopírovacích služeb. Tyto povinnosti se tedy nevztahují na samotné jednotlivce, kteří užívají práva na rozmnožování, nýbrž na výše uvedené subjekty.

V případě rozmnožování pro soukromou potřebu se podle německé právní vědy²⁸ jedná o zákonnou licenci, což mimo jiné znamená, že může být uplatňována bez souhlasu oprávněného k dílu.

V případě všech omezení autorského práva (§ 44a-63a UrhG), a tak i v případě § 53, je třeba zásadně restriktivního výkladu²⁹, neboť autor musí mít možnost podílet se přiměřeně na hospodářském užitku ze svého díla a jeho práva by neměla být nadměrně omezena.³⁰

2.3 Vznik a vývoj institutu

Již v původních zákonech o autorském právu – zákon upravující autorské právo na díla literární a zvuková z roku 1901 (LUG)³¹ a zákon upravující autorské právo na díla výtvarného umění a díla fotografická z roku 1906 (KUG)³² bylo zakotveno bezplatné právo rozmnožovat dílo k soukromé potřebě, přesněji pro soukromé užití a studium. Tato úprava však v tomto případě předpokládala pouze ruční kopírování či přepisování děl a nebyla v žádném případě připravena na technologie umožňující masovou produkci rozmnoženin.

Za vytvořením ve světě nového systému náhradních odměn stála

²⁸ REHBINDER, M. Urheberrecht. 16. vyd. München: C.H.Beck, 2010. 416 s, s. 173.

²⁹ BGHZ 134, 250 – CB-Infobank I; BGH GRUR 2002, 605 – Verhüllter Reichstag; BGH GRUR 2002, 963 – Elektronischer Pressespiegel.

³⁰ WANDTKE, A.; BULLINGER, W. et. al. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s, s. 788.

³¹ Gesetz betreffend das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Tonkunst.

³² Gesetz betreffend das Urheberrecht an Werken der bildenden Künste und der Photographie.

rozhodnutí Spolkového soudního dvora v případě Grundig Reporter³³ z roku 1955 a Personalausweise³⁴ z roku 1964. V prvně uvedeném případě podal kolektivní správce GEMA žalobu proti výrobci kazetových nahrávačů s cílem zakázat tomuto výrobci prodej zařízení, pokud neupozorní nakupujícího, že nahrávání může být protizákonné a s cílem získat náhradu škody za dosavadní porušování práv kolektivního správce. Soud nakonec uznal autorovo výlučné právo zakázat soukromé nahrávání, s poznámkou, že nevynutitelnost takového práva není podstatná pro jeho uznání.³⁵ V druhém případě GEMA žádala, aby výrobci měli povinnost evidovat všechny nakupující nahrávacích zařízení. Soud stanovil, že jelikož umožňuje výrobce či prodejce nahrávacích zařízení porušování autorského práva, je za toto porušování i zodpovědný, i když tak sám fakticky nečiní. Vedle toho ale také stanovil, že není možné zasahovat takovou měrou do soukromí jednotlivce.³⁶

Kvůli technickému pokroku neodpovídala zákonná úprava hospodářským zájmům autora³⁷, a proto byl v roce 1965 přijat nový zákon o autorském právu (UrhG), ve kterém byla upravena mj. povinnost výrobců nahrávacích přístrojů platit náhradní odměnu³⁸. Technický pokrok v podobě magnetofonů, reprodukcí přístrojů všeho druhu, faxů a konečně digitálních nosičů dat a různých digitálních přístrojů zcela bezpochyby byl a stále je hybatelem vývoje autorského práva.³⁹

Při práci na novém zákoně zaznělo několik argumentů, které jsou dodnes zmiňovány při obhajobě řešení pomocí náhradních autorských odměn:

1. individuální žaloby za domácí nahrávání jsou nevynutitelné
2. princip náhradních odměn reálným přenesením na jiný subjekt není

³³ BGHZ 17, 266, 291 – Grundig-Reporter.

³⁴ BGHZ 42, 118 – Personalausweise.

³⁵ WANDTKE, A.; BULLINGER, W. et. al. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s, s. 789.

³⁶ FROMM, F. Die Vervielfältigung zum persönlichen Gebrauch nach dem neuen Urheberrechtsgesetz. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 1966, ročník 19, č. 7.

³⁷ Tato skutečnost je zmiňována i judikaturou. Např. BGHZ 17, 266 - Grundig-Reporter nebo BGHZ 18, 84 – Fotokopie.

³⁸ CONSTANTIN, U. Die Vervielfältigung zu persönlichem Gebrauch im neuen Urheberrechtsgesetz. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 1970, ročník 23, č. 1.

³⁹ DREIER, T.; SCHULZE, G. Urheberrechtsgesetz: Kommentar. 2. vyd. München: C.H.Beck, 2006. 1739 s, s. 750.

neobvyklý a je funkční

3. není překážkou, že poplatek by byl vybírán i v případě zařízení, jež by nesloužila k rozmnožování chráněných děl z toho důvodu, že není pravděpodobné nepoužití k rozmnožování chráněného díla

Zcela zásadní pro potřebu reformy některých institutů byla skutečnost, že je pro každého jednotlivce zcela jednoduché a dostupné vyrobit si rozmnoženinu autorského díla ve vysoké kvalitě, a to i v mnoha generacích, přičemž této činnosti nebylo fakticky možné nijak zabránit. Dalším nepominutelným faktem je, že k této činnosti dochází v soukromé sféře každého jednotlivce. Možnost, že povinnými by byli jednotliví uživatelé nebo že právo na rozmnožování pro soukromou potřebu by bylo zrušeno, byla zamítnuta z důvodu příliš silného zásahu do soukromé sféry uživatelů. Povinnost platit náhradní odměnu odpovídala právu na rozmnožování jak pro soukromou potřebu⁴⁰, tak pro vlastní vnitřní potřebu⁴¹.

Dílčí změny byly zavedeny novelou zákona z roku 1985, která rozšiřovala povinnost plátců také na prázdné magnetofonové kazety a fotomechanické kopírovací stroje ve spojení s náhradní odměnou za každou stránku kopírovanou pro soukromé účely, čímž byly posíleny nároky na náhradní odměnu. Hlavním argumentem bylo, že celkové náhrady již nadále neodpovídají faktické situaci. Úprava byla dále změněna také následkem implementace Směrnice o právní ochraně počítačových programů⁴² z roku 1993 a Směrnice o právní ochraně databází⁴³ z roku 1997.⁴⁴

V rámci implementace Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (dále jen „Informační směrnice“) došlo k dalším modifikacím a doplněním. Nejzásadnější je jasné vyjádření zákonodárce, že úprava § 53 UrhG, jak

⁴⁰ Vervielfältigung zum persönlichen Gebrauch.

⁴¹ Vervielfältigung zum sonstigen eigenen Gebrauch.

⁴² Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů.

⁴³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.

⁴⁴ DREIER, T.; SCHULZE, G. Urheberrechtsgesetz: Kommentar. 2. vyd. München: C.H.Beck, 2006. 1739 s, s. 752.

vyplývá z Informační směrnice, platí i pro digitální rozmnoženiny. Dále bylo uzákoněno, že rozmnoženiny nesmějí být přímo ani nepřímo použity za účelem zisku a k jejich zhotovení nesmí sloužit očividně protiprávně zhotovená předloha (§ 53, odst. 1, věta 1 UrhG). Bylo upravena také možnost zhotovení rozmnoženiny třetí osobou a pro rozmnožování pro vlastní vnitřní potřebu byly stanoveny jasnější hranice.⁴⁵

Dne 1. 1. 2008 vstoupila v účinnost úprava obsažena v tzv. druhém balíčku⁴⁶, která dále zpřesnila a rozvinula úpravu institutu rozmnožování pro soukromou a vlastní vnitřní potřebu. Tato zásadní novela vytvořila dnešní obraz úpravy práva na rozmnožování pro soukromou potřebu.

Při pracích na druhém balíčku docházelo k obsáhlým diskusím a lobbování ze strany zájmových skupin, především nahrávacího průmyslu. Mezi nejvíce diskutované změny patřil požadavek zákazu digitálních rozmnoženin, omezení na rozmnoženiny pouze z vlastního originálu, zákaz zhotovení rozmnoženiny prostřednictvím třetí osoby nebo zavedení ochranných lhůt od zveřejnění díla, po jejichž uplynutí by bylo možné si rozmnoženinu zhotovit. Všechny tyto návrhy byly zákonodárcem zamítnuty. Přesto se o některých stále vede diskuse a není možné vyloučit jejich budoucí zapracování do zákona.⁴⁷

Přestože byl model, který byl zvolen v roce 1965 v Německu, později přebrán i ve většině zemí Evropské Unie, naráží jeho všeobecné zavedení na odpor některých států.⁴⁸

2.4 Systematika úpravy

V části první autorského zákona (UrhG) nazvané *autorské právo*, oddílu šestém *Omezení autorského práva* jsou upraveny zákonné licence a volná užití. V § 53 a násl. je upraveno právo na rozmnožování pro soukromou

---

⁴⁵ WANDTKE, A.; BULLINGER, W. et. al. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s, s. 788.

⁴⁶ Der zweite Korb.

⁴⁷ WANDTKE, A.; BULLINGER, W. et. al. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s, s. 789.

⁴⁸ DREIER, T.; SCHULZE, G. Urheberrechtgesetz: Kommentar. 2. vyd. München: C.H.Beck, 2006. 1739 s, s. 752. Jedná se o Lucembursko, Velkou Británii a Irsko.

a vlastní vnitřní potřebu⁴⁹, která je zakotvena přímo v § 53. V dalších ustanoveních nalezneme povinnost platby náhradní odměny (§54), výši náhradní odměny (§54a) a stanovení povinných subjektů, tedy obchodníka, importéra (§54b) a provozovatele kopírovacích služeb (§54c). Dále jsou stanoveny povinnosti zmíněných subjektů: dokumentační povinnost (§54d), ohlašovací povinnost (§54e), informační povinnost (§54f) a povinnost strpět kontrolní návštěvy autora. V § 54h jsou upraveny základní principy správy náhradních odměn a výlučné oprávnění kolektivních správců k jejich správě, stejně jako k vykonávání práv vyplývajících z výše uvedených povinností povinných subjektů.

Samotný §53 nabízí velice podrobnou úpravu práva na rozmnožování pro soukromou (odst.1) a vlastní vnitřní potřebu (odst.2). V odst. 3 je zakotvena speciální úprava práva na rozmnožování pro účely vyučování a zkoušek. Omezení rozmnožování notových záznamů a knih nebo časopisů, jedná-li se o podstatnou část díla nebo o dílo celé, je upraveno v odst. 4. V odst. 5 je vyloučena aplikace podstatné části úpravy na databáze se vzdáleným přístupem. Dále je v zásadě zakázáno rozmnožené dílo dále šířit nebo sdělovat veřejnosti (odst. 6) a v odst. 7 je z práva na rozmnožování pro soukromou a vlastní vnitřní potřebu vyloučena možnost pořizovat si záznamy u různých typů děl, jestliže není udělen souhlas autora. Úprava se nevztahuje na počítačové programy.

2.5 Očekávaný vývoj

Na podzim roku 2010 začala na půdě spolkového ministerstva spravedlnosti debata o tzv. třetím balíčku zaměřená na témata týkající se práva na plnění nakladatelů, tzv. osiřelých děl, práv kolektivních správců, kabelového vysílání a problematiky sociálních sítí.

---

⁴⁹ Přesný překlad je rozmnožování pro soukromou a jinou vlastní potřebu (Vervielfältigung zum persönlichen und sonstigen eigenen Gebrauch).

3 Platná německá právní úprava

§53, odst. 1 UrhG:

Rozmnožování pro soukromou a jinou vnitřní potřebu

„Přípustné jsou jednotlivé rozmnoženiny díla zhotoveny soukromou osobou na libovolný nosič, jestliže neslouží ani přímo ani nepřímo účelu zisku a jestliže nebyla k rozmnožení použita očividně protiprávně vyrobená nebo veřejnosti poskytnutá předloha díla. Kdo je oprávněn k rozmnožování pro soukromou potřebu, tak může učinit i prostřednictvím jiné osoby, jestliže ta tak učiní bezúplatně nebo jestliže se jedná o rozmnoženinu na papír nebo podobný nosič zhotovenou prostřednictvím libovolného fotomechanického zařízení nebo jiného zařízení s podobným účinkem.“⁵⁰

3.1 Úvod

V následující části bych rád vymezil jednotlivé pojmy ve významu, jak jsou použity v úpravě § 53, odst. 1 UrhG. Jelikož ustanovení německého autorského zákona prodělala během své existence časté změny a musela být v mnoha případech podrobněji definována judikaturou, považuji za nutné se jim jednotlivě věnovat.

3.2 Jednotlivá rozmnožování

V § 53 odst. 1 UrhG jsou povolena jednotlivá rozmnožování díla na libovolný nosič k soukromému užití fyzickou osobou. Co se rozumí rozmnožováním je stanoveno v § 16 UrhG. Musí se jednat o hmotné zachycení díla nebo jeho části, jak v elektronické, tak neelektronické podobě, díky kterému je možné dílo vnímat přímo nebo zprostředkovaně lidskými smysly.⁵¹

---

⁵⁰ Zulässig sind einzelne Vervielfältigungen eines Werkes durch eine natürliche Person zum privaten Gebrauch auf beliebigen Trägern, sofern sie weder unmittelbar noch mittelbar Erwerbszwecken dienen, soweit nicht zur Vervielfältigung eine offensichtlich rechtswidrig hergestellte oder öffentlich zugänglich gemachte Vorlage verwendet wird. Der zur Vervielfältigung Befugte darf die Vervielfältigungsstücke auch durch einen anderen herstellen lassen, sofern dies unentgeltlich geschieht oder es sich um Vervielfältigungen auf Papier oder einem ähnlichen Träger mittels beliebiger photomechanischer Verfahren oder anderer Verfahren mit ähnlicher Wirkung handelt.

⁵¹ LOEWENHEIM, U. Handbuch des Urheberrechts. 2. vyd. München: C.H.Beck, 2010. 2427 s; s

Jako cílové medium je v textu zmíněn jakýkoliv libovolný nosič, tudíž nedochází k rozlišování použité technologie, ať digitální nebo analogové. Zákodárce nečiní v § 53 odst. 1, první větě UrhG žádný rozdíl mezi digitálním a analogovým rozmnožováním.⁵²

Výklad pojmu „jednotlivé“ musela stanovit až judikatura, a to ne příliš povedeným způsobem, jako „několik málo“⁵³, zároveň bylo stanoveno, že horní hranicí by neměla překročit počet šest až sedm. Toto rozhodnutí samozřejmě vyvolalo veřejnou debatu, ve které byl především zmiňován argument, že měřítkem by měl být účel úpravy, tedy umožnit uspokojení čistě osobní potřeby. K tomu by mělo stačit množství dvou až tří kusů, avšak v širším kruhu rodiny nebo přátel by se mohlo jednat i o větší číslo.⁵⁴

3.3 Soukromá potřeba⁵⁵

Ustanovení § 53 odst. 1 umožňuje jednotlivá rozmnožování pouze pro soukromou potřebu a nesmí sloužit přímo ani zprostředkovaně účelu zisku. Právo na rozmnožování pro soukromou potřebu náleží pouze fyzickým osobám, takže toto oprávnění nenáleží právnickým osobám, které mohou užívat oprávnění vyplývající z § 53 odst. 2, tedy rozmnožování pro vlastní vnitřní potřebu.

Podmínkou k využití práva na rozmnožování je skutečnost, že rozmnožování slouží výlučně k uspokojení čistě osobní potřeby v soukromé sféře oprávněného.⁵⁶ Soukromou sférou oprávněného jsou míněni členové rodiny a přátelé.

Jak již bylo řečeno, rozmnožování nesmí sloužit účelu zisku, což znamená, že toto právo nesmí být užíváno ani v souvislosti s výkonem povolání. To samé platí i pro používání rozmnoženin pedagogy při výuce,

---

491.

⁵² WANDTKE, A.; BULLINGER, W. a kol. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s; s 791.

⁵³ BGH GRUR 1978, 474/476 – Vervielfältigungstücke.

⁵⁴ LOEWENHEIM, U. Handbuch des Urheberrechts. 2. vyd. München: C.H.Beck, 2010. 2427 s; s 492.

⁵⁵ Ačkoliv pod pojmem „*der Gebrauch*“ můžeme spíše rozumět užití či užívání, používám zde český ekvivalent „potřeba“.

⁵⁶ BGH GRUR 1978, 474/476 – Vervielfältigungstücke.

stejně jako pro studenty v případě přípravy na budoucí povolání. Oproti tomu jsou vhodným příkladem pro soukromou potřebu různé zájmové aktivity, zábava s přáteli nebo vytvoření rozmnoženiny hudebního CD pro přehrávač v autě.⁵⁷

3.4 Rozmnožované dílo

Dle německé úpravy je možné zhotovování jednotlivých rozmnoženin děl nebo jejich částí jakýmkoliv způsobem, a to včetně fotografií, filmových a multimediálních děl, přenosů a výkonů výkonných umělců (§ 72 odst. 1, § 83, § 85 odst. 4, § 87 odst. 4, § 94 odst. 4 a § 95 UrhG), které nemusí být vydány podle § 6 odst. 2 UrhG.⁵⁸ Samozřejmě jsou stanoveny i některé výjimky, kterými jsou notový záznam a úplné rozmnoženiny knih a časopisů (odst. 4 § 53 UrhG). Další omezení upravené v § 53 odst. 7 UrhG se vztahují na záznamy na obrazové nebo zvukové nosiče pořízené na veřejných přednáškách a vystoupeních, na vypracované návrhy děl výtvarného umění a na díla architektonická.

Autorský zákon v § 53 nestanovuje povinnost zhotovovat rozmnoženinu z předlohy, která by byla majetkem jedince oprávněného k rozmnožování. Můžeme tedy interpretovat úpravu tak, že je možné zhotovovat rozmnoženinu i z díla někoho jiného.⁵⁹ To však neplatí pro oprávnění vyplývající z § 53 odst. 2, tedy pro rozmnoženinu zhotovenou pro osobní archiv. V tomto případě je stanoveno omezení rozmnoženiny pouze z vlastní předlohy. Otázkou vlastnictví předlohy se zabývala i Spolková rada, která při implementaci Informační směrnice, podle tehdy panujícího odborného mínění, požadovala, aby pořízení rozmnoženiny bylo přípustné pouze za předpokladu, že jedinec zhotovující rozmnoženinu měl k předloze oprávněný přístup⁶⁰ Spolkový ústavní soud, který se touto otázkou v některých svých rozhodnutích zabýval však nechal tuto otázku výslovně

⁵⁷ WANDTKE, A.; BULLINGER, W. a kol. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s; s 795.

⁵⁸ WANDTKE, A.; BULLINGER, W. a kol. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s, s 792.

⁵⁹ BGHZ 134, 250 – CB-Infobank I.

⁶⁰ WANDTKE, A.; BULLINGER, W. a kol. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s, s 792.

otevřenou.⁶¹

V roce 2003 byla v souvislosti s novelizací autorského zákona diskutována nereálnost požadavku vyžadovat po adresátovi normy posouzení, zda je předloha zákonná, a to především v případě děl poskytovaných veřejnosti prostřednictvím internetu.⁶² Výsledkem této diskuse byla dnešní úprava stanovující jako podmínku, že rozmnoženina nemůže pocházet z očividně protiprávně vyrobené předlohy. To bylo doplněno ještě v rámci široké novelizace autorského zákona z roku 2008 o případ veřejnosti poskytnuté předlohy, jako reakci na sítě peer-to-peer.⁶³

3.5 Rozmnoženina z očividně protiprávně vyrobené nebo veřejnosti poskytnuté předlohy

Podmínka nezávadnosti předlohy rozmnoženiny se stala součástí § 53 odst. 1 v roce 2003 prostřednictvím novely autorského zákona. V roce 2003 šlo pouze o předlohu protiprávně vyrobenou. Následně v roce 2008 bylo omezení rozšířeno i na veřejnosti poskytnuté předlohy. Protiprávně zhotovena je tedy taková předloha, jestliže při jejím pořízení došlo k porušení práv autora ve smyslu autorského zákona.

Požadavek na očividnost vyrobení (na rozdíl od očividnosti poskytování veřejnosti) je podle většinového názoru nutno chápat podle obecně platných a objektivních kritérií, nikoliv podle subjektivního pohledu každého jednotlivého subjektu. O očividnosti můžeme mluvit za předpokladu, že je bez potíží možné poznat, že předloha byla zhotovena protiprávně. To znamená, že není možné po každém subjektu požadovat, aby předlohu detailně zkoumal.⁶⁴ Kriteřiem posuzování by v první řadě měl být způsob a okolnosti poskytování. Typicky se jedná o cenu, způsob prodeje a reklamy v případech sféry mimo internet. Ve sféře internetu mohou znaky protiprávnosti být např. porušení technických prostředků ochrany, poskytování díla před jeho

⁶¹ BGH GRUR 1993, 899 – Dia-Duplikate.

⁶² Srov. JANI, O. Alles eins? – Das Verhältnis des Rechts der öffentlichen Zugänglichmachung zum Vervielfältigungsrecht. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 2009, ročník 62, č. 10.

⁶³ WANDTKE, A.; BULLINGER, W. a kol. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s, s 792.

⁶⁴ LOEWENHEIM, U. Handbuch des Urheberrechts. 2. vyd. München: C.H.Beck, 2010. 2427 s; s 493.

oficiálním zveřejněním, poskytování na různých fórech či výměnných burzách.

Očividnost je požadována i u protiprávnosti poskytování veřejnosti. Podle § 52 odst. 3 je přípustné poskytování díla veřejnosti pouze se souhlasem oprávněného autora. Proto znakem očividnosti v tomto případě je, že souhlas autora chybí. V případě poskytování veřejnosti vychází zákonodárce z toho, že je vždy třeba posuzovat stav znalostí a možnost kvalifikovaného posouzení protiprávnosti u každého subjektu zvlášť. Hlavním kritériem posuzování by v tomto případě měl být typ a charakter fóra, na kterém je předloha nabízena.

3.6 Zhotovení rozmnoženiny fyzickou osobou nebo třetí osobou

Jak vyplývá z § 53 odst. 1 věty první smí být rozmnoženina zhotovena pouze k soukromé potřebě fyzické osoby. Podle věty druhé však není nutné, aby rozmnoženina byla zhotovena pouze oprávněnou osobou, může být zhotovena i osobou třetí.

Při tvorbě tohoto ustanovení docházelo k úvahám, zda by možnost zhotovení třetí osobou neměla být omezena pouze na analogovou oblast a v oblasti digitální by neměla být omezena, či zakázána.⁶⁵ Výsledkem této debaty, který byl potvrzen i v novelizaci z roku 2008, je fakt, že omezení v digitální oblasti by nemělo valného smyslu a především by nebylo možné jej nikterak kontrolovat.⁶⁶

Touto třetí osobou, zhotovitelem rozmnoženiny, je ten, kdo tuto rozmnoženinu fakticky pořizuje. Tedy ten, který prostřednictvím fyzické osoby provozuje a dává k dispozici přístroje určené k rozmnožování, není zhotovitelem rozmnoženiny.⁶⁷

Zhotovení rozmnoženiny třetí osobou je omezeno pokynem oprávněné osoby a povahou činnosti třetí osoby, která musí spočívat v

⁶⁵ Amtliche Begründung zum Entwurf eines Gesetzes zur Regelung des Urheberrechts in der Informationsgesellschaft, Tisk německého Spolkového sněmu 15/38.

⁶⁶ WANDTKE, A.; BULLINGER, W. a kol. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s, s 793.

⁶⁷ DREIER, T.; SCHULZE, G. Urheberrechtgesetz: Kommentar. 2. vyd. München: C.H.Beck, 2006. 1739 s, s 757.

technicko-mechanickém rozmnožování.⁶⁸ V případě zhotovování rozmnoženiny třetí osobou v souvislosti s poskytováním dalších služeb, typicky např. různých rešerší, není možné tuto činnost vztahovat na úpravu rozmnožování pro soukromou potřebu (§ 53 odst. 1 UrhG).

Třetí osoba může zhotovit rozmnoženinu buď úplatně či bezúplatně. Zhotovení za úplatu je možné pouze v případě, že se jedná o rozmnoženinu na papír nebo podobný nosič zhotovenou prostřednictvím libovolného fotomechanického zařízení nebo jiného zařízení s podobným účinkem (§ 53 odst. 1 věta druhá UrhG). Toto ustanovení zahrnuje klasické kopie, které byly zhotoveny na papír. Každá jiná, tedy digitální kopie může být třetí osobou zhotovena pouze bezúplatně.⁶⁹ K tomuto omezení bylo přistoupeno za účelem zabránění vzniku podnikatelských subjektů zneužívajících institutu rozmnožování hudby nebo filmů.⁷⁰

Za bezúplatné se má i takové zhotovení rozmnoženiny třetí osobou, za které byla sice uhrazena odměna či poplatek, avšak ten slouží pouze k pokrytí nákladů za materiál apod.⁷¹

3.7 Právo na náhradní odměnu

Autor, u jehož díla lze na základě jeho povahy očekávat, že bude rozmnožováno za účelem použití pro soukromou potřebu nebo za účelem vyučování a zkoušek, má dle § 54 odst. 1 nárok na přiměřenou odměnu jako náhradu za § 53 odst. 1-3 stanovenou zákonnou licenci. Tohoto nároku se nelze předem vzdát a může být předem postoupen pouze kolektivním správcům nebo takovému nakladateli, který nárok nechá spravovat kolektivním správcem, který zastupuje jak jej, tak autora (§ 63a UrhG).

Vedle autorů se § 54 odst. 1 vztahuje také na tvůrce, na něž se vztahují práva související s právem autorským (§ 70 a násl. UrhG).

---

⁶⁸ BGHZ 134, 250 – CB-Infobank I a II. In.: WANDTKE, A.; BULLINGER, W. a kol. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s, s 793.

⁶⁹ Srov. LENZ, C. WÜRTENBERGER, T. Digitale Privatkopie und Eigentumsschutz des Urhebers. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 2010, ročník 63, č. 3.

⁷⁰ Srov. čl. 5 odst. 2 písm. a) Informační směrnice.

⁷¹ DREYER, G; KOTTHOF, J.; MECKEL, A. a kol. Heidelberger Kommentar zum Urheberrecht. 1. vyd. Heidelberg: C.F.Müller, 2004. 1549 s, s 669.

3.7.1 Povinné subjekty

Nárok na odměnu směřuje proti výrobcům přístrojů a paměťových medií, resp. nosičů záznamů, které mohou samostatně nebo ve spojení s jinými přístroji, nosiči nebo příslušenstvím sloužit k pořizování rozmnoženin (§ 54 odst.1 UrhG). Pod termínem paměťové medium neboli nosič záznamu rozumíme všechny *fyzické nosiče dat a informací s výjimkou papíru a podobných nosičů*⁷², tedy všechna elektronická, magnetická a optická media. Vedle výrobce odpovídá za zaplacení náhradní odměny také dovozce (tedy ten, kdo zmíněné předměty doveze, znovu doveze nebo nechá dovést do oblasti platnosti UrhG za účelem zisku) a obchodník, a to jako solidární dlužníci (§ 54b).

Vedle nároku na odměnu v případě přístrojů a nosičů má oprávněný autor nárok také nárok na náhradu vůči provozovatelům přístrojů k zhotovování tiskových rozmnoženin pro konečné uživatele, a to jak v komerční sféře, tak v případě vzdělávacích zařízení, výzkumných institucích nebo knihoven. Výčet povinných v § 54c je konečný.⁷³

Povinnost v případě nároků na odměnu v případě přístrojů a nosičů vzniká v okamžiku uvedení do oběhu, např. prodání, pronajmutí, vypůjčení nebo instalace v místě použití, neboť tím vzniká možnost k vlastnímu užití. Povinnost uhrazení náhradní odměny odpadne v případě, kdy se dá vzhledem k okolnostem očekávat, že přístroje nebo nosiče nebudou kvůli následnému vývozu používány k pořizování rozmnoženin v oblasti platnosti německého UrhG⁷⁴.

3.7.2 Výše náhradní odměny

Výše náhradní odměny upravené v § 54a UrhG je určována na základě dohody kolektivních správců s organizacemi sdružujícími ostatní zájmové skupiny (především výrobce a dovozce) na základě kritérií, podle kterých má být stanovena výše náhrady s přihlédnutím k druhu díla a k míře

⁷² REHBINDER, M. Urheberrecht. 16. vyd. München: C.H.Beck, 2010. 416 s, s. 182.

⁷³ BverfG ZUM 1997, 41: Kopierladen I. In: REHBINDER, M. Urheberrecht. 16. vyd. München: C.H.Beck, 2010. 416 s, s. 182.

⁷⁴ Srov. § 25 odst. 8 AZ.

možností užití daných úpravou práva na rozmnožování. Těmito kritérii jsou:

- a) fakt, zda je možné použít technické prvky ochrany (DRM)
- b) fakt, že se jedná o multifunkční přístroj, přičemž pouze jeho vedlejší funkce je „zpoplatněna“ dle UrhG
- c) fakt, že přístroj obsahuje více medií, která podléhají povinnosti náhradní odměny
- d) potřeba zohlednit kapacitu a víceúčelovost
- e) přiměřenost výše náhradní odměny k ceně výrobku a požadavek nezpůsobení újmy výrobcí.

3.7.3 Další povinnosti spojené s právem na náhradní odměnu

Zákon v §§ 54d – h stanovuje další povinnosti a omezení výše uvedených subjektů včetně případných sankcí za jejich nedodržení. Jedná se především o povinnost předkládat účetnictví, ohlašovací povinnost týkající se dovezených přístrojů a nosičů, informační povinnost týkající se množství, typu a vlastností přístrojů a nosičů, povinnost strpět kontrolní prohlídky apod.⁷⁵

Nárok na náhradní odměnu, na ohlašovací povinnost dovozcem, na informační povinnost stejně jako na právo na kontrolní prohlídky je dle § 54h odst. 1 povinně spravované kolektivními správci. Jelikož jsou nároky jednotlivých autorů zajišťovány různými kolektivními správci, určuje § 54h odst. 2, že každému oprávněnému náleží přiměřený díl na vybraných náhradních odměnách. Zajímavé je ustanovení ve větě druhé, které vylučuje ze systému náhradních odměn díla, která jsou chráněna technickými prostředky ochrany.

---

⁷⁵ Srov. MÜLLER, S. Verbesserung des gesetzlichen Instrumentariums zur Durchsetzung von Vergütungsansprüchen für private Vervielfältigung. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 2008, ročník 61, č. 5.

4 Platná česká právní úprava

Úvodem bych rád vymezil obsah následující kapitoly. Zatímco v předcházející kapitole, která je spíše deskriptivní povahy, jsem se zabýval úpravou německou, v následující kapitole se věnuji vedle popisu platné české právní úpravy i její komparaci s úpravou německou. Vedle toho se v této kapitole věnuji i zamýšleným změnám příslušných ustanovení Autorského zákona, které jsou plánované v rámci přípravy novelizace Autorského zákona. Stejně jako v případě kapitoly věnující se německé úpravě se snažím nezacházet do zbytečných podrobností. Na rozdíl od německé části však podrobněji zkoumám promítnutí pramenů mezinárodního i evropského práva, stejně jako vliv evropské judikatury.

4.1 Vznik a vývoj institutu

V 60. letech v Německu (viz příslušná kapitola věnující se vývoji německé úpravy) vzniklý institut náhradních odměn získal odezvu postupně v celé kontinentální Evropě a během devadesátých let byl zaveden i u nás.

První podoba institutu náhradní odměny autora v souvislosti s rozmnožování děl pro osobní potřebu byla zavedeno novelou původního autorského zákona z roku 1965 v roce 1990 (89/1990 Sb.). Náhradní odměny byli povinni platit výrobci nebo dovozci nosičů záznamu a veřejné půjčovny potencionálně rozmnožovatelných děl. Oproti dnešnímu stavu se úprava nevztahovala na rozmnožování na podkladě tiskových rozmnoženin a na výrobce přístrojů. Další novelizací 237/1995 Sb. se řady povinných subjektů rozšířily na výrobce a dovozce přístrojů na pořizování tiskových rozmnoženin a naopak zúžily o veřejné půjčovny.

Současným Autorským zákonem 121/2000 Sb. zavedená úprava reagovala na výsledky rozvoje technologií spočívající v možnosti masového a kvalitního pořizování rozmnoženin. Úprava dále rozvinula systém náhradních odměn tím, že ho rozšířila na přístroje k zhotovování rozmnoženin záznamů a poskytovatele rozmnožovacích služeb. Novým autorským zákonem byla

zavedena moderní úprava systému náhradních odměn.⁷⁶

Zásadní změnou byla novela 216/2006 Sb., která zpřesnila a doplnila předchozí úpravu jak samotného systému náhradních odměn, tak práva na rozmnožování pro osobní potřebu, a to především ve světle evropského vývoje reprezentovaného Informační směrnicí⁷⁷, jejíž definitivní podoba nestihla být zapracována do původní verze autorského zákona. Podle této novely se právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním na papír upravuje nejen pro osobní potřebu fyzické osoby, ale i pro vlastní vnitřní potřebu právnické osoby. V případě rozmnožování na podkladě zvukových, zvukově obrazových a jiných záznamů je možné pouze pro osobní potřebu fyzické osoby.⁷⁸ Dle některých autorů je však implementace Informační směrnice stále nedokonalá a vyžaduje hlubší revizi⁷⁹.

Další úprava se týkala vstupu ČR do EU, proto došlo k úpravě těch ustanovení, která se týkají přeshraničního styku. Dále byl stanoven systém výpočtu odměny a povinnosti dotčených subjektů. Přibyly i pravomoci Ministerstva kultury, čímž došlo k dichotomii způsobu, kterým je stanovena výše odměny a typy přístrojů, které podléhají povinnosti platby náhradní odměny, a to prostřednictvím vyhlášky Ministerstva kultury č. 488/2008 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn (dále jen „Vyhláška“) a Přílohou k Autorskému zákonu.

Důležitou změnou je zpřesnění týkající se vyloučení přístrojů a nosičů používaných k provozní potřebě osoby při jejím vlastním podnikání ve smyslu činnosti podle licenčních smluv.

---

⁷⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb., Autorský zákon, § 25.

⁷⁷ Dále i Směrnicí Rady 92/1000/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech souvisejících s právem autorským v oblasti duševního vlastnictví; Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/844/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětovný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla. S těmito směrnicemi byla česká úprava harmonizována prostřednictvím novelizace Autorského zákona 216/2006 Sb., nedotýkají se však v zásadě práva na rozmnožování pro osobní potřebu, ani institutu náhradních odměn.

⁷⁸ Důvodová zpráva k novelizaci Autorského zákona č. 216/2006, § 25.

⁷⁹ TŮMA, P. Harmonizační novela autorského zákona si nechala prostor pro další novelu. Právní zpravodaj, 2006, ročník 7, č. 8, s. 1.

4.2 Prameny a systematika úpravy

Hlavním pramenem institutu náhradních odměn v souvislosti s právem na rozmnožování pro osobní potřebu je samozřejmě Autorský zákon, a to především v části týkající se jiných majetkových práv a výjimek a omezení práva autorského. Technické aspekty úpravy výše náhradní odměny jsou upraveny v Příloze Autorského zákona a ve Vyhlášce. Oproti tomu zvolila německá úprava kompaktní úpravu práva na rozmnožování pro soukromou potřebu a náhradních odměn v UrhG s odkazem na úpravu kolektivní správy v UrhWG. Mezi prameny samozřejmě počítáme i Listinu základních práv a svobod, a to především v čl. 11 a čl. 34. Do české skutečnosti se promítá i úprava evropská a mezinárodní.

4.2.1 Mezinárodní úprava⁸⁰

Samotný institut náhradních odměn není v mezinárodním právu přímo zakotven. Fungování poplatků v národních právních řádech je však odpovědí na podmínky stanovené v čl. 9, odst. 2 RBÚ, ve kterém je zakotven tzv. třístupňový test (three-steps-test). Obecně⁸¹ je tento test měřítkem všech výjimek a omezení autorského práva, v RBÚ upravuje pouze výjimku z autorova výlučného práva na udělení souhlasu k rozmnožování jejích děl. Institut třístupňového testu je zachycen v českém Autorském zákoně v § 29, odst. 1.

„Třístupňový test je tedy postupná zkouška, kdy ve třech po sobě jdoucích krocích nejdříve zkoumá určitost a omezenost dopadu výjimky v prvním stupni, v druhém stupni dojde k vyřazení případů nejhrubšího porušení a zbývající případy jsou podrobeny testu proporcionality ve třetím stupni, při kterém je třeba vzít v úvahu i veřejné zájmy, které by zásah do zájmů autora mohly vyvážit.“⁸²

4.2.2 Evropská úprava - Informační směrnice

⁸⁰ Podrobněji v DOBEŠ, P. Rozmnožování autorských děl pro soukromou potřebu I. a II. Právní rádce, 2007, ročník 15, č. 4, 5.

⁸¹ Např. v Úmluvě Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (WCT) a v Dohodě o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (TRIPS).

⁸² DOBEŠ, P. Rozmnožování autorských děl pro soukromou potřebu I. a II. Právní rádce, 2007, ročník 15, č. 4, 5. s 8.

Ani v unijním právu neexistuje podrobnější právní úprava autorské odměny jako takové ani povinnost států tento institut zavést. Právním pramenem, který však mimo jiné významně upravuje i právo na rozmnožování pro osobní potřebu a s ním související náhradní odměnu je Informační směrnice. Tato směrnice se snaží reagovat na výrazné proměny v technickém vývoji a snaží se být svoji poměrně ohebnou úpravou, která byla výsledkem širokého kompromisu, aplikovatelná i na další vývoj v oboru informačních technologií.

Přímo v čl. 5 odst. 2, písm. b upravuje možnost členských států stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování v případě jakýchkoliv rozmnoženin na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé⁸³ užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční, a to za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu⁸⁴, která, pokud jde o dotyčné dílo nebo předmět ochrany, bere ohled na použití nebo nepoužití technologických prostředků.

Je tedy možné shrnout hlavní body úpravy práva na rozmnožování pro soukromou potřebu náhradních odměn v Informační směrnici:

a) neexistence povinnosti zavést výjimku

Členské státy nejsou povinny zavést výjimku stanovenou čl. 5 odst. 2, což vyplývá i z odst. 38 odůvodnění Informační směrnice. Na unijním trhu tedy může docházet ke střetům různých právních úprav zakotvujících různé výjimky, což může vést k omezení přeshraničního poskytování služeb.⁸⁵

b) umožnění rozmnožování pouze pro soukromou potřebu

Ze souvislostí vyplývá, že pojem soukromá potřeba je potřeba vykládat co možná nejužěji, avšak pojem soukromá potřeba je širší než „osobní potřeba“, kterou používá český Autorský zákon. Tak jako tak, se právo na užití rozmnoženiny vztahuje na celou soukromou sféru rozmnožovatele.⁸⁶

⁸³ Pojem soukromé užití je širší než do české úpravy implementovaný pojem osobní užití.

⁸⁴ K tomu blíže rozhodnutí ve věci C-467/08, PADAWAN v. SGAE ze dne 21. října 2010.

⁸⁵ DOBEŠ, P. Rozmnožování autorských děl pro soukromou potřebu I. a II. Právní rádce, 2007, ročník 15, č. 4, 5. s 5.

⁸⁶ Srov. BGH GRUR 1978, 474/476 – Vervielfältigungstücke a WANDTKE, A.; BULLINGER, W. a kol. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s; s 795.

c) nutnost zajištění přiměřené/spravedlivé náhrady

Zajištění spravedlivé náhradní odměny je nutnou součástí zavedení výjimky. To odpovídá i podmínkám stanoveným v třístupňovém testu zakotveným v čl. 5 odst. 5 Informační směrnice, pod jehož optikou mají být posuzovány všechny výjimky v Informační směrnici uvedené. V souvislosti s tím je důležité zdůraznit jednu ze zásad uvedených v odst. 35 odůvodnění Informační směrnice, a to princip, podle kterého nesmí vzniknout žádná povinnost platby v případě, kdy je újma způsobená nositeli práva minimální.

Zákonodárce si byl při tvorbě Informační směrnice vědom toho, že oblast úpravy je velice dynamická, a proto se snažil text co možná nejvíce „zpružnit“. To se týká především možných změn na poli vývoje nových technologií a rozvoje technických prostředků ochrany, které jsou upraveny v čl. 6 Informační směrnice. Je možné vyčíst inklinaci evropského zákonodárce k co možná nejširší podpoře individuálního licencování, už z toho důvodu, že zákonná licence vede k omezení volného pohybu zboží a služeb na unijním trhu.⁸⁷

Tato směrnice byla reflektována již při tvorbě současného Autorského zákona, v době, kdy ještě nebyla dokončena její finální verze.⁸⁸ Definitivně byla implementována v roce 2006 do českého právního řádu v rámci novely Autorského zákona, tzv. euronovely.

V souvislosti s Informační směrnicí a v ní stanovené povinnosti zajistit nositelům práv spravedlivou odměnu není možné nezmínit aktuální judikaturu Soudního dvora Evropské unie (dále pouze „SDEU“), a to rozsudek ze dne 21. října ve věci C-467.

4.2.3 Judikatura Soudního dvora Evropské unie

SDEU 21. října 2010 rozhodl ve věci C-467/08, PADAWAN v. SGAE (dále pouze „Rozsudek“), čímž vykládá některá ustanovení Informační směrnice.

---

⁸⁷ Srov. DOBEŠ, P. Vliv rozvoje technologií na autorské právo. (Disertační práce). Praha : 2007, s 63. - Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta.

⁸⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb., Autorský zákon, Zhodnocení slučitelnosti s akty ES/EU.

Pro lepší ilustraci a pochopení zde uvádím část článku 5 Informační směrnice nazvaného „*Výjimky a omezení*“, jehož se rozsudek především týká:

2. *Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování podle článku 2 v těchto případech:*

a) *u rozmnoženin na papíře nebo jakémkoliv podobném nosiči, přičemž tyto rozmnoženiny vznikly použitím jakékoliv fotografické techniky nebo některým jiným procesem s podobnými účinky, s výjimkou hudebnin, za předpokladu, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu;*

b) *u jakýchkoliv rozmnoženin na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční, a to za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu, která, pokud jde o dotyčné dílo nebo předmět ochrany, bere ohled na použití nebo nepoužití technologických prostředků uvedených v článku 6;*

4.2.3.1 Pozadí případu

Španělská právní úprava, kterou byla Informační směrnice provedena, umožnila rozmnožování již zveřejněných děl, jestliže byly rozmnoženiny pořizovány fyzickou osobou pro její soukromé užití z děl, k nimž má legální přístup. V takovém případě musí výrobci, dovozci nebo distributoři uhradit organizacím kolektivní správy práv duševního vlastnictví jednorázovou odměnu za každý způsob rozmnožení ve formě „poplatku za soukromé rozmnožování“.⁸⁹

Sociedad General de Autores y Editores (SGAE), organizace pro kolektivní správu práv duševního vlastnictví ve Španělsku, požadovala pro společnosti Padawan, která uvádí na trh CD-R, CD-RW, DVD-R a přehrávače souborů MP3, „poplatek za soukromé rozmnožování“ za digitální nosiče uvedené na trh mezi lety 2002 a 2004. Padawan odmítla tento poplatek uhradit, neboť měla za to, že uplatnění tohoto poplatku – bez ohledu na to, zda

---

⁸⁹ Soudní dvůr Evropské unie, Tisková zpráva č. 106/10, v Lucemburku dne 21. října 2010.

byly nosiče určeny k soukromému, podnikatelskému či komerčnímu užití – je v rozporu s Informační směrnicí. V řízení v prvním stupni byla uvedená společnost uložena povinnost uhradit poplatek ve výši 16 759, 25 eur.⁹⁰

Soud provincie Barcelona, který rozhodoval o žalobě podané společností Padawan, se SDEU dotázal na několik otázek souvisejích s tím, jaká kritéria je třeba zohlednit při určování výše a systému výběru „spravedlivé odměny“. Těmito otázkami a jejich zpracování ze strany soudu se zabývám níže.

4.2.3.2 Jednotlivé otázky a jejich řešení

Podstatou první otázky je, zda *pojmem „spravedlivá odměna“, který je použitý v čl. 5 odst. 2 písm. b) Informační směrnice je autonomním pojmem práva Unie, který musí být vykládán jednotně ve všech členských státech bez ohledu na skutečnost, že členským státům je přiznána možnost stanovit podmínky výkonu práv na tuto odměnu.* Na tuto otázku odpověděl SDEU tak, že tento pojem je autonomním pojmem práva Unie a musí tedy být vykládán jednotně ve všech členských státech, které zavedly výjimku pro soukromé rozmnožování, bez ohledu na možnost přiznanou členským státům určit formu, podmínky financování a výběru, jakož i výši této spravedlivé odměny.

V druhé otázce je SDEU tázán, *zda „přiměřená rovnováha“⁹¹, kterou je třeba nalézt mezi dotyčnými osobami, předpokládá, že se výše spravedlivé odměny vypočte na základě kritéria újmy způsobené autorům v důsledku zavedení výjimky pro soukromé rozmnožování.* Zároveň byla i položena otázka, *kteřé osoby, vedle poškozených autorů, jsou dotyčnými osobami, mezi nimiž je třeba nalézt „přiměřenou rovnováhu“.*

SDEU došel k tomu názoru, že čl. 5 odst. 2 písm. b) Informační směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že „přiměřená rovnováha“, kterou je třeba nalézt mezi dotyčnými osobami, předpokládá, že výše spravedlivé odměny bude nutně vypočtena na základě kritéria újmy způsobené autorům chráněných děl v důsledku zavedení výjimky pro soukromé rozmnožování.

⁹⁰ Soudní dvůr Evropské unie, Tisková zpráva č. 106/10, v Lucemburku dne 21. října 2010.

⁹¹ Požadavek „přiměřené rovnováhy“ vychází z odst. 31 odůvodnění Informační směrnice.

SDEU také potvrdil, že v současnosti fungující model, tedy že povinnost financovat spravedlivou odměnu mají osoby, které disponují vybavením, přístroji a nosiči pro digitální rozmnožování a které z toho důvodu právně nebo fakticky poskytují toto vybavení nebo rozmnožovací služby soukromým uživatelům, je v souladu s požadavky „přiměřené rovnováhy“, pokud tyto osoby mají možnost přenést skutečnou zátěž spojenou s tímto financováním na soukromé uživatele.

SDEU k tomuto rozhodnutí došel po zvážení různých úvah souvisejících s tím, kdo je vlastně osobou, která by měla být zatížena povinností platby náhradní odměny. Dalším problémem, se kterým se musel vypořádat, byla otázka praktických obtíží s identifikací soukromých uživatelů, kteří by měli být zatíženými osobami, a proto v odst. 46 Rozsudku potvrdil oprávnění členských států zavést „*poplatek za rozmnožování*“ nikoli k tíži dotyčných soukromých osob, nýbrž k tíži osob, jež disponují vybavením, přístroji a nosiči pro digitální rozmnožování a které z tohoto důvodu právně nebo fakticky dávají toto vybavení k dispozici soukromým osobám nebo jim poskytují rozmnožovací služby. Činnost osob povinných uhradit tento poplatek je nezbytným předpokladem pro to, aby fyzické osoby mohli požívat práva na rozmnožování pro soukromou potřebu. SDEU v odst. 48 Rozsudku zároveň pojmenovává soukromé uživatele jako „nepřímé plátce“ spravedlivé odměny, čímž sice potvrzuje očividný faktický stav, ale zároveň jim tak přiznává i silnější právo účasti.

Obsahem třetí a čtvrté otázky, kterými se soud zabýval současně, bylo, *zda existuje dle čl. 5 odst. 2 písm. b) Informační směrnice nezbytná spojitost mezi uplatněním poplatku určeného k financování spravedlivé odměny na vybavení, přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování a jejich předpokládaným používáním pro účely soukromého rozmnožování a zda uplatnění poplatku za soukromé rozmnožování bez rozdílu, zejména na uvedené vybavení, přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování, jež jsou zjevně vyhrazeny jiným účelům než pro pořizování rozmnoženin k soukromému užití, je v souladu s Informační směrnicí.*

Tato otázka se bezesporu dotýká nejspornějších otázek souvisejících se systémem náhradních odměn, tedy s adresností povinnosti platit náhradní odměnu.

SDEU v tomto bodě porovnává soulad požadavku „*přiměřené rovnováhy*“ s užívaným systémem financování a dochází k závěru, že k rozporu nedochází pouze tehdy, když existuje spojitost mezi uplatněním poplatku za soukromé rozmnožování na uvedené vybavení, přístroje a nosiče a jejich používáním pro účely soukromého rozmnožování.

Jak se uvádí v odst. 53 Rozsudku, není v souladu s čl. 5 odst. 2 písm. b) Informační směrnice, jestliže se uplatňuje poplatek ze soukromé rozmnožování bez rozdílu na všechny typy vybavení přístrojů a nosičů pro digitální rozmnožování, v případě že jsou nabyty jinými než fyzickými osobami zjevně za jiným účelem než pro účely soukromého rozmnožování (což byl i případ, který předkládající soud posuzoval).

SDEU klade tedy důraz především na rozlišování různé pozice fyzických a podnikajících/právnických osob. Jelikož je možné u fyzických osob vycházet z domněnky, že uvedené vybavení budou užívat i za účelem rozmnožování, není nutné prokazovat, že tyto fyzické osoby budou skutečně rozmnožovat chráněná autorská díla.

Tedy pouhá schopnost vybavení pořizovat rozmnoženiny postačí k odůvodněnému vybrání poplatků. Tento argument odpovídá požadavku odst. 35 odůvodnění Informační směrnice. Jde tedy o potvrzení odškodnění nikoliv pouze „újm“ ale „možné újm“.

Na základě vypořádání se z výše uvedenými argumenty došel SDEU v odst. 3 výroku Rozsudku k tomu, že *čl. 5 odst. 2 písm. b) Informační směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že musí existovat spojitost mezi uplatněním poplatku určeného k financování spravedlivé odměny na vybavení přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování a jejich předpokládaným používáním pro účely soukromého rozmnožování. V důsledku toho uplatnění poplatku za soukromé rozmnožování bez rozdílu, zejména na vybavení, přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování, jež nebyly poskytnuty*

soukromým uživatelům a jsou zjevně vyhrazeny k jiným účelům než pro pořizování rozmnoženin k soukromému užití, není v souladu s Informační směrnicí.

Co je tedy hlavním sdělením Rozsudku? Na jednu stranu je to potvrzení dosavadního konceptu fungování institutu náhradních odměn, za dodržení stanovených podmínek, tedy dodržení požadavku „*spravedlivé odměny*“ a „*přiměřené rovnováhy*“. Na druhou stranu to je žádost o výrazné zpřesnění spočívající v odlišování soukromých a podnikatelských uživatelů, resp. s tím souvisejícího účelu, za kterým jsou náhradní odměny placeny.

Zásadním přínosem tohoto rozsudku ale je řešení případu, kdy nosiče a přístroje určené k rozmnožování nejsou prodávány za účelem rozmnožování autorsky chráněných děl. V tomto smyslu soud konstatoval existenci dvou základních podmínek pro osvobození od placení náhradních odměn. Nosiče a přístroje nesmí být určeny pro soukromé užití a zjevně a výhradně musí sloužit jinému účelu než možnosti rozmnožování autorsky chráněných děl pro osobní potřebu.

Závěrem je tedy možné říci, že o přiměřenou rovnováhu se jedná pouze za předpokladu, že je možné určit, kdo je konečný uživatelem zboží. Identitu konečného uživatele zná ale pouze poslední prodejce a nikoliv dovozce, příjemce nebo výrobce (§ 25 odst. 2 Autorského zákona), který je povinnen platit náhradní odměny. Jak bylo uvedeno v kapitole věnující se německé úpravě náhradních odměny je stejný postup používán i v Německu.

Domnívám se, že takový postup nemůže již více obstát a je třeba hledat řešení, které bude jasně rozlišovat rozdílnou pozici fyzických a podnikajících/právnických osob. To je tedy třeba reflektovat v českém právu, což je nejbližší výzva pro českého zákonodárce.

4.2.3.3 Promítnutí do české úpravy

Ačkoliv jsou údajně⁹² již v dnešní době reflektované podmínky dané SDEU v praxi kolektivních správců, dochází dle mého názoru k rozporu

---

⁹² Tisková zpráva OSA, In: <http://www.osa.cz/hlavn%C3%AD-menu/tiskov%C3%A9-centrum/tiskov%C3%A9-zpr%C3%A1vy.aspx>.

zavedené praxe se SDEU upřesněným požadavkem Informační směrnice o „spravedlivou odměnu“ a „přiměřenou rovnováhu“, a to tím, že právnické osoby mají povinnost platit náhradní odměnu i tehdy, když prokazatelně nevyužívají práva na rozmnožování pro osobní potřebu. Lze se však domnívat, že ustanovení § 25 odst. 2 není v rozporu s Informační směrnicí tím, jak určuje povinné osoby, protože Informační směrnicí není určeno, jaké osoby mají být povinné platit náhradní odměnu. Rozpor lze tedy spatřovat v samotné praxi výběru náhradních odměn.

De lege ferenda se nabízí několik možností jak reagovat na Rozsudek. Předně jde o vyřešení otázky koncového uživatele. Nabízí se změna z principu plošného vybírání na zjišťování povahy konečného uživatele, a to zavedením povinnosti platby náhradní odměny posledním prodávajícím nebo stanovení poměrné výše odměny z celkového objemu prodaného zboží, jak navrhuje ve svém článku Petr Mališ⁹³. Obě řešení však vyvolávají další otázky.

Nesporné ale je rozšíření informační povinnosti povinných osob, především v souvislosti s osobami, kterým jsou dotčená zařízení prodávána. S tím souvisí i povinnosti kupujících osob dokázat, že dotčená zařízení jimi nejsou užívána k rozmnožování chráněných autorských děl. Korektivem v případě takové úpravy by mohla být německá judikatura, která se již ochraně soukromí v souvislosti s výběrem náhradních odměn věnovala.⁹⁴

Vedle otázky změny předpisů a praxe kolektivních správců vyvstává také otázka, zda by bylo možné domáhat se vrácení již zaplacených náhradních odměn. Je možné říci, že je v zásadě možné, aby se podnikající/právnické osoby domáhaly na kolektivním správci vrácení zaplacených náhradních odměn, a to podle zásad bezdůvodného obohacení zpětně za dobu, kdy to lhůty promlčení umožňují. Lze pouze podpořit snahu povinných osob nebo konečných uživatelů domoci se navrácení neoprávněně

⁹³ MALIŠ, P. Vybírání náhradních odměn za rozmnožování autorských děl[cit. 2011-06-15]. Dostupné na: <http://www.pravoit.cz/article/vybirani-nahradnich-odmen-za-rozmnozovani-autorskych-del-2-dil>.

⁹⁴ BGHZ 42, 118 – Personalausweise.

vybraných náhradních odměn, popř. zabránit jejich dalšímu vybírání.⁹⁵

Vedle výše zmíněného Rozsudku se očekává také rozhodnutí o předběžné otázce ve věci C-462/09, důležité pro případnou úpravu dalších povinných osob.

4.3 Právo na rozmnožování pro osobní potřebu

4.3.1 Úvod

Není možné se věnovat institutu náhradních odměn bez důkladného prostudování úpravy samotného rozmnožování pro osobní potřebu. Ačkoliv je systematika českého zákona odlišná od jeho německého protějšku, samotná úprava jako taková je velice podobná. V následujících kapitolách se budu vedle popisu české úpravy věnovat i jejímu srovnání s úpravou německou.

České právo na rozmnožování pro osobní potřebu je stejně jako v úpravě německé tzv. zákonnou licenci, v souvislosti se kterou je autorům poskytována náhradní odměna. Zákonná licence je ale spíše teoretickým pojmem, jelikož český zákonodárce právo na rozmnožování pro osobní potřebu označuje jako tzv. volné užití, na rozdíl od zbývajících institutů Oddílu 2., Dílu 4. Autorského zákona. Německá právní věda naopak rozlišuje zákonnou licenci jako „*určité užití prováděné i bez svolení oprávněného, ale vázané na vznik náhradní odměny*“⁹⁶ a volné užití jako „*určitý způsob užití umožněný i bez náhrady*“⁹⁷.

Podobnost české a německé úpravy je samozřejmě dána společnými mezinárodními i evropskými prameny, ale i původem české úpravy v německém vzoru. Zajímavou výjimkou je to, že český zákonodárce výslovně omezil právo na rozmnožování pro osobní potřebu pomocí třístupňového testu v § 29, odst. 1 Autorského zákona. Oproti tomu v případě německého systému omezení autorského práva vychází výkladová pravidla a další principy z široké

⁹⁵ K tomu blíže: MALÍŠ, P. Vybírání náhradních odměn za rozmnožování autorských děl[cit. 2011-06-15]. Dostupné na: <http://www.pravoit.cz/article/vybirani-nahradnich-odmen-za-rozmnozovani-autorskych-del-2-dil>.

⁹⁶ REHBINDER, M. Urheberrecht. 16. vyd. München: C.H.Beck, 2010. 416 s, s. 173.

⁹⁷ Tamtéž.

škály judikatury a třístupňový test podle čl. 9, odst. 2 RBÚ je používán pouze podpůrně a není součástí textu UrhG.

V § 30 a zakotvené rozmnožování na papír a podobný podklad je zvláštní úpravou, která vychází z oddělení digitálního a nedigitálního rozmnožování, tak jak to umožňuje čl. 5 odst. 2 písm. a) Informační směrnice a zároveň umožňuje vedle rozmnožování pro soukromou potřebu i rozmnožování pro vlastní vnitřní potřebu. Díky, v tomto případě, propracovanému a relativně spravedlivému systému výběru náhradních odměn mohou práva na rozmnožování užívat i právnické nebo podnikající osoby.⁹⁸

V souvislosti s přípravou novelizace Autorského zákona se nepočítá s jinou než legislativně technickou novelizací práva na rozmnožování pro soukromou potřebu.

4.3.2 Množstevní rozsah rozmnožování

Česká právní teorie se shoduje na tom, že počet pořízených rozmnoženin není omezen na jednu rozmnoženinu, ačkoliv zákon používá jednotného čísla – nejedná se totiž o záměr, ale o legislativní techniku⁹⁹. Je tedy možné pořídit více rozmnoženin s tím, že je nutné v každém individuálním případě poměřovat, zda nejsou dotčeny oprávněné zájmy autora dle § 29 odst. 1 Autorského zákona.

Na rozdíl od úpravy české je přímo v zákonném textu německé úpravy použit termín „*jednotlivé rozmnoženiny*“¹⁰⁰, který je i současně i zpřesněn judikaturou¹⁰¹, která stanovila horní hranici zhotovovaných rozmnoženin na šest až sedm, s tím, že je vždy nutné přihlížet k účelu zákona a tedy nepřímě i k pravidlu třístupňového testu.

4.3.3 Osobní potřeba

Pod pojmem osobní potřeba je v české úpravě rozuměno *užití díla v soukromý uživatele, a to v souladu s osobnostním právem na ochranu*

⁹⁸ DOBEŠ, P. Vliv rozvoje technologií na autorské právo. (Disertační práce). Praha : 2007, s 67. - Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta.

⁹⁹ Legislativní pravidla vlády ČR, schválená usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188.

¹⁰⁰ § 53 odst. 1 věta 1 UrhG.

¹⁰¹ BGH GRUR 1978, 474/476 – Vervielfältigungstücke.

soukromí fyzické osoby a v rámci výkonu tohoto osobnostního práva ¹⁰²
Výsledkem osobní potřeby je určitý „*duševní užitek*“, který může přinášet i určitý prospěch v různých formách. Některé z nich jsou vyloučeny přímo v § 30 odst. 1¹⁰³, některé jsou předmět úvah a podrobnějšího zkoumání. Jedná se například o otázku vzdělávání a jeho následného uplatnění, v čemž se česká právní teorie ne zcela shoduje¹⁰⁴. Jasným vodítkem nám ale může být vymezení se vůči pojmu vlastní vnitřní potřeby právnické osoby a podnikající fyzické osoby dle § 30a a faktu, že česká úprava patří mezi přísné úpravy dbající na to, aby autorovi nevznikla takovým užitím žádná neospraveditelná újma.

Německá úprava na rozdíl od české používá termín *soukromá potřeba*, což je pojem širší než *potřeba osobní*. Širší je především co se týče okruhu osob, naopak v případě účelu zisku je německý výklad užší než ten český, avšak stejně tak požaduje individuální posouzení.¹⁰⁵

4.3.4 Rozmnožované dílo

Co se týká právní povahy rozmnožovaného díla, musíme se spokojit pouze s aplikací obecného principu podle § 29 odst. 1 Autorského zákona v každém individuálním případě, a to jak v případě otázky vlastnictví oprávněného jedince k předloze, tak v případě, kdy je předloha pořízena i na základě jednání, které je v rozporu s autorským zákonem.

Německá úprava je v otázce původu předlohy přesnější, a to již v zákoně stanoveným zákazem pořízení rozmnoženiny z očividně protiprávně vyrobené předlohy dle § 53 odst. 1 věta 1.

Díla, která jsou vyloučena z rozmnožování (v české úpravě § 30 odst. 3) se shodují s obdobným výčtem děl v německé úpravě.

---

¹⁰² TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 989 s, s 345.

¹⁰³ ...jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu....

¹⁰⁴ Srov. TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 989 s, s 345 a CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 652 s.

¹⁰⁵ BGH GRUR 1984, 54 – Kopierladen.

4.3.5 Zhotovení rozmnoženiny třetí osobou

Pořízení rozmnoženiny díla na objednávku je upraveno v § 30a Autorského zákona. Jedná se o zvláštní oddělenou úpravu nedigitálního rozmnožování, implementující úpravu Informační směrnice v čl 5 odst. 2 písm. a). V české úpravě tedy není možno bez autorova svolení nechat třetí osobou zhotovit jiný druh rozmnoženiny, než tiskové na papír či obdobný podklad, a to bez ohledu na to, zda je rozmnoženina pořizována za úplatu či nikoliv.¹⁰⁶ Na rozdíl od toho je německou úpravou rozlišováno, zda je rozmnoženina pořizována za úplatu – pak je možné pouze zhotovení pouze tiskové rozmnoženiny nebo zda je pořizována bezúplatně – v tom případě není omezeno, zda jde o rozmnoženinu digitální či analogovou¹⁰⁷. Tato úprava je zakotvena v § 53 odst. 1 věta 2 UrhG.

4.4 Právo na náhradní odměnu

4.4.1 Obecně k české právní úpravě

V § 25 Autorského zákona upravené právo na odměnu je zákonodárcovou reakcí na jím stanovené právo na rozmnožování pro osobní potřebu upravené v § 30 a 30a Autorského zákona, které je zásahem do autorova práva dílo užít, a proto je nutné stanovit náhradu soukromoprávního charakteru za možný snížený zisk z autorské odměny za užití díla.¹⁰⁸ Povinnost náhradní odměny je realizací vlastnických ústavních principů dle čl. 11 Listiny. Český zákonodárce navázal na v mnoha zemích rozšířenou úpravu náhradních odměn, jejíž první koncept vznikl v 60. letech v Německu¹⁰⁹.

„Jde o nárok na náhradu potencionálně ušlého zisku v paušalizované podobě, přičemž se jedná o specifickou soukromoprávní konstrukci, založenou skutkem, který nese rysy kvaziškodního deliktu, kdy kvaziškůdcem je výrobce určitého zboží nebo poskytovatel určitých služeb, resp. další osoby. Za situace, kdy se hospodářská investice dostává do vzájemné kolize s investicí tvůrčí, je nutno upřednostnit ochranu tvůrčí

¹⁰⁶ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 989 s, s 354.

¹⁰⁷ Srov. WANDTKE, A.; BULLINGER, W. a kol. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s, s 793.

¹⁰⁸ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 989 s, s 295.

¹⁰⁹ Srov. s příslušnou kapitolou o vývoji německého institutu.

*investice, jež je prvotní a bez níž by zpravidla nebyla ani investice hospodářská, anebo by byla menší, resp. méně výnosná.*¹¹⁰

Je důležité zdůraznit, že se jedná o odměnu nikoli za užití, respektive za skutečné pořízení rozmnoženiny pro osobní potřebu, nýbrž o odměnu za vytvoření či získání možnosti a podmínek pro jejich pořizování.¹¹¹

Právo na odměnu se dle § 25 odst. 1 vztahuje na taková díla, která jsou zveřejněná a je možné je z jejich povahy rozmnožovat v zákoně uvedenými způsoby. Tohoto práva se nelze předem vzdát a zároveň se jedná o právo povinně kolektivně spravované dle § 96 odst. 2 písm. a) bod 3. a 4. a je možné se ho domáhat pouze prostřednictvím kolektivního správce dle § 98.

Celá koncepce práva na náhradní odměnu je zcela srovnatelná s německou úpravou a jsou jasně viditelné společné rysy dané původem české úpravy v německém vzoru, ale především dané harmonizovanou evropskou úpravou, vycházející na prvním místě z Informační směrnice.

4.4.2 Povinné subjekty

Kdo je tedy povinen platit náhradní odměny? Měl by to být ten, kdo do autorových práv zasahuje, tedy zhotovitel rozmnoženiny, který si ji dovoleně pořizuje pro vlastní osobní potřebu? Namísto této možnosti však jako povinného zvolil zákonodárce toho, kdo svou hospodářskou činností umožňuje masová domácí rozmnožování děl prostředky reprodukční techniky.¹¹² Ve výsledku bude tak jako tak platit náhradní odměnu zhotovitel rozmnoženiny, protože lze předpokládat, že na něj budou přeneseny náklady jejich promítnutím do ceny. Jak ostatně uvedl ESD ve věci C-467/08, je soukromý uživatel vlastně nepřímým plátcem náhradní odměny, což v důsledku vede k posílení jeho pozice. Zhotoviteli jsou tedy dle § 25 odst. 1:

1. fyzické osoby, která tak činí pro osobní potřebu či osoby právnické či podnikající fyzické osoby v případě rozmnožování tiskových rozmnoženin na papír či podobný podklad

¹¹⁰ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 989 s, s 296.

¹¹¹ RADVANOVÁ, S. et. al. I. Občanské právo hmotné, 3. část. 4. vyd. Praha: ASPI - Wolters Kluwer, 2007, 343 s, s 225.

¹¹² TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 989 s, s 295.

2. fyzické osoby, která tak činí pro osobní potřebu v případě rozmnožování na podkladě zvukového, zvukově obrazového nebo jiného záznamu či rozhlasového nebo televizního vysílání jejich přenesením pomocí přístroje na nenahrané nosiče záznamu.

Povinnými subjekty tedy dle § 25 odst. 2 Autorského zákona jsou:

1. výrobci, dovozci a příjemci, popř. dopravci nebo zasilatelé v případě přístrojů k zhotovování rozmnoženin záznamů, přístrojů k zhotovování tiskových rozmnoženin a nenahraných nosičů záznamů a
2. poskytovatelé tiskových rozmnožovacích služeb za úplatu.

V případě intraunijního pohybu zboží je na místě otázka, zda povinnost platby náhradní odměny není omezením volného pohybu zboží a nejde-li o porušení čl. 28 Smlouvy o fungování Evropské unie placením zvláštního poplatku při překročení hranice národního státu.¹¹³ Z teritoriální povahy ochrany autorských práv však vyplývá legitimita této platby a jasným argumentem je samotná harmonizace institutu prostřednictvím čl. 5 Informační směrnice umožňující státům takové platby zavést.

Zákon v § 25 odst. 2 stanovuje ještě další povinné osoby – dopravce a zasilatele zboží. V jejich případě se jedná o případ podpůrné odpovědnosti zaplatit náhradní odměnu v případě zákonem stanovených podmínek.¹¹⁴

Povinnými podle § 25 odst. 2 písm. e) jsou poskytovatelé rozmnožovacích služeb za úplatu, pokud jde o tiskovou rozmnoženinu. Právní režim poskytování rozmnožovacích služeb za úplatu je blíže upraven v § 30a.

Tyto osoby mají dle § 25 odst. 5 informační povinnost vůči kolektivnímu správci, která spočívá v informování o skutečnostech rozhodných pro výši odměny.

Německá úprava vymezuje povinné subjekty v zásadě shodně. V § 54b je upřesněna pozice dovozce, popř. příjemce, jako toho, kdo tak činí za účelem zisku, s tím, že takovou osobou není dopravce. Německý UrhG na

¹¹³ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 989 s, s 302.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 300.

rozdíl od českého Autorského zákona nevytváří podpůrnou povinnost dopravce nebo zasilatele. Oproti tomu do výčtu přidává široce definovanou osobu obchodníka s vymezenými přístroji nebo nosiči. Všechny povinné osoby jsou solidárními ručiteli.

Práce na přípravě novely Autorského zákona se dotýkají i vymezení povinných subjektů podle § 25 odst. 2 Autorského zákona. Vedle legislativně technických změn se jedná o zavedení nové povinné osoby, a to prodejce vymezených přístrojů a nosičů s podpůrnou odpovědností za zaplacení náhradní odměny obdobné konstrukce jako v případě dopravce či zasilatele. Jedná se o změnu, která umožňuje efektivnější správu náhradních odměn. Tímto krokem by se česká úprava přiblížila úpravě německé, která stanovuje jako povinný subjekt i obchodníka v § 54b UrhG.

4.4.3 Stanovení výše odměny

Povinné subjekty musí platit odměnu na základě dvou skutečností. Prvou z nich je výroba, dovoz či příjem přístrojů k zhotovování rozmnoženin záznamů děl, přístrojů k zhotovení tiskových rozmnoženin děl a nenahraných nosičů záznamů děl (§ 25 odst. 3).

V případě, že se jedná o přístroje ke zhotovování tiskových rozmnoženin, tak se odměna vypočítává na základě nesystémového ustanovení¹¹⁵ v § 25 odst. 4, a to na základě zákonodárcem stanovené domněnky, že pravděpodobným počtem přístrojů, které budou použity k zhotovování rozmnoženin pro osobní potřebu, je 20 % z těchto přístrojů. Tento odstavec byl do autorského zákona vložen poslaneckou iniciativou v roce 2006 a není v souladu s koncepcí náhradních odměn za zhotovování tiskových rozmnoženin pro osobní, resp. vlastní potřebu, kde je pravděpodobnost zahrnuta do výše odměny. Na základě pracovního návrhu novely Autorského zákona lze očekávat zrušení tohoto rozporuplného ustanovení.

Druhou skutečností, která zakládá povinnost dle § 25 odst. 5 platit autorovy náhradní odměnu, je provozování rozmnožovacích služeb za úplatu. Pro vypočtení této odměny byla zákonodárcem stanovena další domněnka

---

¹¹⁵ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 989 s, s 302.

zakotvená v Příloze Autorského zákona, která procentuálně odstupňuje pravděpodobný počet zhotovených rozmnoženin na základě místa provozování kopírovacích služeb.

Zcela zjevnou nedokonalostí, která je zároveň i jednou z největších kontroverzí celého konceptu náhradních odměn, je fakt, že povinnost k placení odměny je závislá na počtu zhotovených tiskových rozmnoženin bez ohledu na to, zda je rozmnožováno dílo autorské či nikoliv. Tato úprava však byla zvolena z toho důvodu, že nelze vyžadovat od provozovatele takového přístroje, aby pokaždé zkoumal, zda se jedná o chráněné dílo či nikoliv. Znamená to, že i v případě rozmnožování zjevně nechráněného díla vzniká povinnost uhradit odměnu. Tato nesrovnalost je zčásti obhajitelná díky procentnímu odhadu autorských děl podle umístění přístroje. Tento pokus o kompromis však není možno brát jako dostačující.

Navrhovaná úprava ustanovení § 25 odst. 5 spočívá ve změně kritéria z pravděpodobného počtu zhotovených rozmnoženin na počet přístrojů sloužící k zhotovování tiskových rozmnoženin, přičemž zůstává zachováno kritérium různého typu prostor. To by vedlo k odstranění výše kritizovaného rozporu mezi realitou a domněnkou rozmnožování chráněného díla. Tato změna by údajně měla vést ke zjednodušení a lepší vymahatelnosti, avšak v souvislosti s výší sazeb je velice silně kritizována především ze strany veřejných knihoven, obhajujících dosavadní model.¹¹⁶

Samotná výše náhradní odměny je tedy stanovena právním předpisem a nepředpokládá se možnost jejího smluvního ujednání. V české úpravě byla zvolena relativně neobvyklá technika rozštěpení právní úpravy, a to ve formě Přílohy k Autorskému zákonu a Vyhlášky Ministerstva kultury. Příloha stanovuje výši odměny z přístrojů k zhotovování záznamů děl a poskytování reprografických služeb za úplatu, zatímco prováděcí Vyhláška určuje výši odměny vybírané z přístrojů k zhotovování tiskových rozmnoženin a nenahraných nosičů záznamů.

Takové rozdělení se může zdát jako nesystémové, ale můžeme mít

---

¹¹⁶ Příloha č. 15/2010 internetového časopisu Inflow-Information Journal. [cit. 2011-03-01].
Dostupné na: <http://www.inflow.cz/proc-se-nam-nelibi-pripravovana-novela-autorskeho-zakona>.

za to, že stanovení odměny pomocí procentuálního vyjádření v Příloze je dlouhodobé a nepodléhá proměnám, a proto může být zakotveno rigidnější formou, zatímco absolutní vyjádření použité ve Vyhlášce spíše podléhá proměnám trhu a je tedy třeba jeho pružnější úpravy.

Přesné vymezení typů rozmnožovacích přístrojů a nenahraných nosičů je nutné z hlediska právní jistoty a umožnění oboustranně bezproblémového vybírání odměn. Z důvodů technického rozvoje a možné změny poměrů se jeví vymezení pružnějším způsobem pomocí vyhlášky jako poměrně šťastné řešení.

Výše uvedené potvrzuje novelizace Vyhlášky, která proběhla v roce 2008. Následkem zásadního vývoje technologií došlo totiž k zastarání dřívější úpravy, a to jak deformací cen, tak neaktuálností ve smyslu dotčených přístrojů. Díky flexibilitě podzákoné normy bylo možné na změny reagovat a Vyhlášku novelizovat.

Stanovení výše odměny je jedním z nejmarkantnějších rozdílů mezi českou a německou úpravou. Německá úprava totiž ponechává stanovení výše odměny v rukou dotčených subjektů a v samotném § 54a UrhG stanovuje pouze kriteria, která musí být zohledněna. Samozřejmě i v České republice se při legislativním procesu zohledňují návrhy všech možných zúčastněných subjektů, avšak mají v zásadě pouze „poradní hlas“. Je možné se setkat s názorem, že na možnost vyjednávání mezi subjekty není Česká republika institucionálně připravena¹¹⁷, jednalo by se však o mnohem vhodnější variantu, než je pouhé „určení od stolu“.

Další odlišností německé úpravy je obecnější vymezení přístrojů a nosičů, které podléhají povinnosti platby náhradní odměny.

4.4.4 Další povinnosti spojené s právem na odměnu

Česká úprava ukládá v § 25 odst. 6 plátcům odměny informační povinnost vůči kolektivnímu správci, což je logickým následkem celé úpravy a její proveditelnosti. Na rozdíl od v tomto bodu srovnatelné německé

---

¹¹⁷ Srov. DOBEŠ, P. Vliv rozvoje technologií na autorské právo. (Disertační práce). Praha : 2007, s 68. - Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta.

úpravy, však nejsou stanoveny další povinnosti, jako např. předkládat účetnictví nebo strpět kontrolní prohlídky.

Návrh novelizace Autorského zákona týkající se § 25 odst. 6 přináší v souvislosti s návrhem na zřízení evidence povinných osob nové registrační povinnosti a další změny vyplývající z plánované novelizace jiných částí.

4.4.5 Výjimky z povinnosti platby odměny

Odměna se neplatí v případě vývozu nebo odeslání přístrojů k zhotovování rozmnoženin záznamů nebo přístrojů k zhotovování tiskových rozmnoženin za účelem jejich dalšího prodeje a vývozu nebo odeslání. Dále v případě odeslání nenahraných nosičů záznamů za účelem jejich dalšího prodeje. Důvodem pro stanovení těchto výjimek je snaha zbavit obchodníky a výrobce povinnosti vícenásobného zaplacení autorské odměny za totéž zboží v různých státech, což však není zaručeno vzhledem k možné rozdílné úpravě v jiných státech.¹¹⁸

Odměna se dále neplatí z přístrojů a nenahraných nosičů, budou-li v tuzemsku použity jen k rozmnožování děl na základě licenčních smluv osobami při jejich vlastní činnosti.

Návrh novelizace Autorského zákona obsahuje i změny týkající se § 25 odst. 8. Ty spočívají v dalším zpřesnění a doplnění tohoto ustanovení. Zároveň odstraňuje pochybnosti ohledně zpoplatnění tiskových rozmnoženin, které jsou buď zhotovovány na základě licenční smlouvy s autorem nebo jde o rozmnoženiny obchodní korespondence apod.

Problematiku víceúčelových přístrojů částečně reflektuje ustanovení § 6 odst. 2 Vyhlášky, které nám předkládá výčet několika přístrojů, které se nepočítají mezi přístroje k zhotovování rozmnoženin záznamů dle § 6 odst. 1 Vyhlášky.

Jestliže by určitý přístroj spadající pod věcný rozsah vyhlášky neumožňoval vzhledem ke své technické povaze pořizování rozmnoženin děl

---

¹¹⁸ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 989 s, s. 307.

pro osobní potřebu, nýbrž např. pouze pořizování rozmnoženin se souhlasem majitele autorských práv, nepodléhá nakládání s tímto výrobkem platbě autorské odměny.¹¹⁹

Poslední z uvedených výjimek je náznakem určité souvislosti s jedním z principů německé úpravy stanovení výše odměny stanovených v § 54a UrhG odst. 1, a sice, aby bylo zohledněno, do jaké míry jsou a mohou být na dotčené dílo aplikována opatření technické povahy. V této oblasti je dle mého názoru ještě prostor, ve kterém by mohl český zákonodárce rozvinout českou úpravu, čímž by zároveň, alespoň částečně, adresnou aplikací vyvrátil nejviditelnější vady koncepce náhradních odměn.

4.4.6 Kolektivní správce

Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním pro osobní a vlastní vnitřní potřebu je právo povinně kolektivně spravované, a to na základě ustanovení § 96 odst. 1 písm. a) bod 3 a 4 Autorského zákona. Kolektivní správci provádějí svou činnost na základě zmocnění Ministerstva kultury ČR a jsou příslušní každý k jinému okruhu činnosti.

Právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu na podkladě zvukového nebo zvukově obrazového záznamu nebo jiného záznamu přenesením jeho obsahu pomocí přístroje na nenahraný nosič takového záznamu je právem, které je spravováno Ochranným svazem autorským pro práva k dílům hudebním (OSA)¹²⁰.

Právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu fyzické osoby nebo pro vlastní vnitřní potřebu právnické osoby či podnikající fyzické osoby pomocí přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin na papír nebo podobný podklad, a to i prostřednictvím třetí osoby, je právem, které je spravováno Občanským sdružením DILIA, divadelní a literární agentura.¹²¹

¹¹⁹ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 989 s, s. 306.

¹²⁰ Právo je vykonáváno na základě oprávnění vydaného rozhodnutím Ministerstva kultury ČR č. j. 4449/2001 ze dne 28.2.2001.

¹²¹ Právo je vykonáváno na základě oprávnění vydaného rozhodnutím Ministerstva kultury ČR č. j. 380/2001 ze dne 27. 2. 2001.

4.5 Zhodnocení srovnání české a německé úpravy

Díky popsání obou národních úprav a jejich následného srovnání si můžeme udělat obrázek o jejich vzájemném vztahu. Fakt, že úprava institutu náhradních odměn vznikla v 60. letech v Německu je jasným argumentem pro to, že právě německá úprava byla vzorem pro úpravu českou, zavedenou v 90. letech. Inspirace vzniklá v Německu, ovlivněna dlouhou řadou německé judikatury a přetavená Informační směrnicí je podstatou české úpravy náhradních odměn.

Právě velké množství judikatury je tím největším rozdílem mezi českou a německou úpravou. Možnost argumentačně podloženého vyložení zásadních pojmů zajišťuje vysoký stupeň právní jistoty a právní kultury vůbec. V českém případě obsah zásadních pojmů vyjasňuje v naprosté většině pouze teorie.

Co se týče kvality zákonného textu, je německá úprava systematictější, podrobnější a pevněji propojená jak s teorií, tak s praxí. Srovnání obsahové stránky jsem se věnoval výše a věřím, že je možné tvrdit, že rozdíly mezi českou a německou úpravou jsou v zásadě nepatrné a díky harmonizaci ze strany unijního práva jsou rozpory především v terminologii zahlazovány. To však neznamená, že je proces harmonizace hotov. Ač se to nemusí na první pohled zdát, tak je harmonizace autorského práva stále ještě na začátku – ať už z důvodu partikulárních zájmů, jiných právně-kulturních tradic nebo jednoduše nechuti měnit současný stav. Teritorialita autorského práva je pouze těžko překonatelný fenomén. Z těchto i jiných důvodů a především následkem neustálého rozvoje technologií a emancipace zainteresovaných skupin je třeba očekávat a podporovat neustálý vývoj tohoto odvětví autorského práva.

Co je výsledkem mnou provedené komparace? Tím, že poznáme, jak nám známá věc funguje v jiném prostředí, získáváme kritický náhled a případně cítíme i potřebu změny. Čím by tedy mohla být německá úprava do budoucna vzorem pro tu českou?

Na prvním místě to je, dle mého názoru, lépe provedená úprava

stanovení výše náhradní odměny. Zatímco v české úpravě chybí jasná zákonná kritéria, která by musela být respektována při stanovování výše náhradních odměn Ministerstvem kultury, je úprava německá následkem jiného pojetí stanovování odměn nucena určit pro vyjednávání kolektivního správce a zainteresovaných stran jasné pozice, které musejí být reflektovány a nesmějí být opominuty. To je dle mého názoru následování hodný stav. Nechci tvrdit, že ve výsledku nejsou stanovené odměny v českém prostředí srovnatelné s těmi německými, ale transparentnost procesu, kterým se k daným částkám dochází je dle mého velice potřebným atributem důvěry veřejnosti v tvorbu norem, které ovlivňují každodenní život. Dalším argumentem by měla být i potřeba právní jistoty.

Jelikož probíhá již dnes na Ministerstvu kultury při všech změnách dotčených předpisů, včetně určování výše odměn, rozsáhlá diskuze za účasti většiny zainteresovaných stran, nevidím důvod proč neudělat další krok spočívající v přenechání větších pravomocí zúčastněným a jejich institucionálním zakotvení v procesu stanovování odměn.

Z tohoto hlediska jsou samozřejmě nutné kroky spočívající ve změně zákonné úpravy – zakotvení jasných kritérií v Autorském zákoně a vytvoření systému výběru vyjednávajících subjektů, ať už zmocněním Ministerstva kultury či jinou cestou. Otázkou samozřejmě zůstává, jaká kritéria by měla být použita – dle mého názoru je možné použít kritéria použitá v německé úpravě, tedy včetně omezení týkající se technických prostředků ochrany.

V době, kdy se stále častěji hovoří o krizi legitimacy autorského práva by to jistě byl jeden ze vstřícných kroků směrem k emancipované veřejnosti.

Stejně jako zákonná úprava může inspirovat českého zákonodárce, může být německá judikatura inspirací pro rozhodovací praxi českých soudů. Vzorem by především mohlo být podrobné určení většiny sporných pojmů, stanovení hranice soukromé sféry uživatelů i stanovení mezí omezení jak práv

autora, tak přístupu veřejnosti k informacím.¹²²

---

¹²² Např. BGHZ 134, 250 – CB-Infobank I; BGH GRUR 2002, 605 – Verhüllter Reichstag; BGH GRUR 2002, 963 – Elektronischer Pressespiegel; BGHZ 17, 266 – Grundig-Reporter; BGHZ 18, 84 – Fotokopie; BGH GRUR 1978, 474/476 – Vervielfältigungstücke; BverfG ZUM 1997, 41: Kopierladen I; BGHZ 42, 118 – Personalausweise; BGH GRUR 1984, 54 – Kopierläden; VON UNGERN-STERNBERG, J. Die Rechtsprechung des Bundesgerichtshofs zum Urheberrecht und zu den verwandten Schutzrechten in den Jahren 2008 und 2009. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 2010, ročník 63, č. 4.

5 Očekávaný vývoj a úvahy de lege ferenda

Konstrukce náhradních odměn tak, jak ji známe dnes s sebou přináší mnoho problémů. V první řadě je to fakt, že povinnost platby náhradní odměny je vztažena i na jednání, která nevedou k porušování práv autorů. Této nejčastěji napadané skutečnosti však neodpovídá fakt, že ani tyto náhradní odměny nejsou ve výsledku schopny zajistit autorům plnou náhradu škody. V okamžiku, kdy stejné technologie mohou vést k masovému rozmnožování pro osobní potřebu, stejně jako k činnosti, která se nikterak autorských práv nedotýká, dochází k příliš velké nespravedlnosti, která mohla být tolerovaná v případě magnetofonových kazet, těžko ale v případě velkokapacitních disků.¹²³

Zásadním pro diskusi o budoucnosti systému náhradních odměn je jasné rozlišování digitálního a analogového. V případě, že je dílo rozmnožováno analogově, dochází v každé další generaci ke snižování jeho kvality, dílo nemůže být ani šířeno tak snadno jako dílo digitální, které se může pohybovat v dematerializované podobě velice snadno ve stále stejné kvalitě informačními sítěmi. Této problematice se již dotýká text Informační směrnice¹²⁴. Náhradní odměny nejsou v digitálním světě dále schopny plnit svou funkci – to je zvláště patrné v případě externích pamětí, sítí ke sdílení dat i tzv. „private clouds“.

V souvislosti s tím jsou kladena velká očekávání na technické prostředky licencování nebo správy děl. Jedná se o tzv. DRM, neboli *Digital Rights Management* nebo TPM, neboli *Technical Protection Measures*. V případě DRM jde o označení, které se vžilo pro systém, který umožňuje řízení licencovaných práv a správu placení autorských honorářů na individuálním základě digitální cestou. Tento systém je základem nového modelu elektronického obchodu zaměřeného na vytváření digitálního obsahu, který je dostupný uživateli až po zaplacení.¹²⁵ Zakládá se na informacích o

¹²³ DOBEŠ, P. Vliv rozvoje technologií na autorské právo. (Disertační práce). Praha : 2007, s 67. - Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta.

¹²⁴ Srov. s textem čl. 38 Informační směrnice: *Digitální soukromé rozmnožování má předpoklady k většímu rozšíření a má větší hospodářský dopad. Je proto potřeba brát patřičný ohled na rozdíly mezi digitálním a analogovým soukromým rozmnožováním a v určitých ohledech je třeba mezi nimi rozlišovat.*

¹²⁵ Fair compensation for acts of private copying: Background document ,Brussels, February 2008.

identifikaci předmětu ochrany, informacích o části obsahu a samotných technických prostředcích ochrany, které slouží k zachování určitých pravidel užití.¹²⁶

Tento systém je opatřením technického rázu, které se nespolehá pouze na efektivní vynucování práv a jejich respektování společnostmi. Díky svému individuálnímu přístupu má i ambice ovlivnit obsah a trvání práva na odměnu v souvislosti se soukromým užitím.

Velkým paradoxem tohoto řešení je však hrozba nebezpečí dalšího rozšíření zpoplatnění na nové technologické prostředky DRM, na což upozorňuje WIPO Evropskou komisí a zároveň jí doporučuje, aby pomohla členským státům při přechodu od náhradních odměn k DRM.¹²⁷

TPM, neboli *Technical Protection Measures* jsou technologie, které mohou být použity k zabránění nedovoleného rozmnožování nebo digitálního šíření děl.¹²⁸ Jde například o prostředky bránící rozmnožování, prostředky kontrol přístupu, ověřování uživatele apod. Problémem v tomto případě na jedné straně zůstává, že většina takových ochranných prostředků lze různými způsoby obejít a na druhé straně je opět nutné zajistit možnost plnohodnotného užívání ze strany spotřebitele. Právě nechť spotřebitelů podřizovat se omezením vyplývajícím z takovýchto opatření vedla k značnému neúspěchu při snaze prosadit je na trhu.¹²⁹

Právě individuální licencování digitálních děl je velkou nadějí pro ty, kteří by rádi viděli „spravedlivou“ úpravu náhradních odměn. Bohužel v současné podobě nemají technická opatření šanci zcela uspět.

Dalším kontroverzním bodem týkajícím se technické ochrany ve

[cit. 2010-09-10]. Dostupné na:

http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/levy_reform/background_en.pdf.s. 25.

¹²⁶ Dobřichovský, T.: Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO, s 79.

¹²⁷ Current Developments in the Field of Digital Rights Management z 1. 8. 2003, In. Dobřichovský, T.: Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO s 66.

¹²⁸ Fair compensation for acts of private copying: Background document ,Brussels, February 2008. [cit. 2010-09-10]. Dostupné na:

http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/levy_reform/background_en.pdf.s. 25.

¹²⁹ Za všechny je třeba uvést otevřený dopis Steve Jobse pojednávající o hudbě a DRM. [cit. 2010-09-10] Dostupný na <http://www.apple.com/hotnews/>.

všech podobách je hrozba zneužití možnosti zamezení volného šíření díla, a tím pádem porušením práva na informace, na svobodnou tvorbu a také zneužití osobních údajů.

Pro diskusi o institutu náhradních odměn je zásadní otázka, co všechno by mělo vlastně podléhat povinnosti na platbu náhradní odměny? Z důvodu rozvoje digitálních přístrojů a potřeby zálohování dat je poměr mezi kopírováním cizích a vlastních děl v podstatě vyrovnaný a „za takových okolností nebude možné, aby odpovědní byly pouze zástupci ICT průmyslu¹³⁰. Z logiky věci by musela být povinnost platby náhradní odměny zavedena i např. vůči poskytovatelům telekomunikačních služeb, kterými jsou přenášena autorská díla, protože ti mají z jejich užívání stejně takový ekonomický prospěch jako například výrobci nenahraných nosičů dat. V tom případě by se náhradní odměny značně rozšířily, a to by způsobilo vážné nebezpečí zpětné reakce, která by se v konečném důsledku obrátila proti majitelům autorských práv, stejně jako proti blahu spotřebitelů“.¹³¹ Dalším možným krokem by mohlo být i zpoplatnění internetu, což je pouze těžko představitelné v době, kdy se o právu přístupu na internet hovoří jako o základním lidském právu.

Lze očekávat, že vývoj náhradních odměn se bude do budoucna vyvíjet stále silněji pod vlivem evropských institucí a evropské legislativy. Právě Informační směrnice, jako klíčová norma unijního práva, je východiskem pro další vývoj vnímání práva na náhradní odměnu.

Dalším do budoucna zásadním pramenem by mohl být návrh Evropského autorského zákoníku¹³². Jedná se o jakési východisko pro další tvorbu autorskoprávních předpisů.

Nelze však mít přehnaná očekávání ani v souvislosti s harmonizací. Je velice těžké překonat rozmanitost zájmů různých skupin, natožpak v případě, kdy tyto skupiny navíc ještě zastávají národní zájmy – to je zvlášť dobře viditelné v případě kolektivní správy. Dalším problémem je teritorialita

¹³⁰ ICT (z anglického *Information and Communication Technologies*), taktéž IKT, je označení pro informační a komunikační technologie.

¹³¹ Stakeholder consultation on copyright levies in a converging world, June 2006, s. 10, [cit. 2010-09-10] Dostupné na: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/levy_reform/stakeholder_consultation_en.pdf.

¹³² Více na <http://www.copyrightcode.eu/>.

autorského práva. Přesto přese všechno je ale pokračování v harmonizaci nutné, protože některé existující rozdíly v národních úpravách jsou neodůvodnitelné a je možné o nich uvažovat jako o překážkách trhu.

Závěr

Účelem této práce bylo pojednat o nejvýznamnějších aspektech práva na náhradní odměnu v souvislosti s rozmnožováním pro osobní potřebu. Mou snahou bylo vytvořit práci, která by nebyla pouhým kompilátem, ale aby byla i prostorem úvah a návrhem řešení nejpálčivějších problémů. Samozřejmě není možné se vyhnout částem, které by byly popisné, zvláště v případě, kdy je představována cizí právní úprava.

Závěrem, ke kterému čtenář této práce pravděpodobně dospěje, je, že systém náhradních odměn a jejich financování zůstává nedokonalým řešením problémů vzniklých v 60. letech, avšak je tím pověstným nejlepším možným řešením ze špatných možností.

Stále častěji je možné slyšet požadavky na zásadní revizi, popř. i zrušení náhradních odměn. Ať už jde o Evropskou komisi¹³³, Národní ekonomickou radu vlády¹³⁴ nebo Pirátskou stranu¹³⁵. Už z toho důvodu je třeba nabídnout řešení nebo alespoň otevřít jistá témata k diskusi. V době, kdy podle některých autorů¹³⁶ trpí autorské právo legitimační krizí, je třeba vytvořit takovou právní úpravu, která bude odpovídat nejen proměnlivým podmínkám daným překotností technického vývoje, ale především takovou úpravu, která bude dostatečně odpovídat potřebám aktivních emancipovaných uživatelů, kteří se pohybují na hranici užívání a vlastní tvorby. To bohužel v dnešní době legislativa nikterak nereflektuje.

Autorské právo by mělo být prostředkem vedoucím k ideálu participující, otevřené a bezbarierové kultury, která nemusí být nutně bezplatná, přispívající k rozvoji každého jednotlivce i společnosti jako celku. To je samozřejmě ideál, avšak bylo by vhodné, kdyby se stal cílem, ke kterému by vedly v budoucnu podnikané kroky spočívající ve změně současné úpravy.

¹³³ Stakeholder consultation on copyright levies in a converging world, June 2006. [cit. 2010-09-10]
Dostupné na:

http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/levy_reform/stakeholder_consultation_en.pdf

¹³⁴ Viz <http://www.vlada.cz/cz/ppov/ekonomicka-rada/narodni-ekonomicka-rada-vlady-51371/>.

¹³⁵ Více na <http://www.ceskapiratskastrana.cz>.

¹³⁶ HANSEN, G. Warum Urheberrecht? Die Rechtfertigung des Urheberrechts unter besonderer Berücksichtigung des Nutzerschutzes. 1. vyd. München: Nomos, 2009. 497 s, s. 20.

Právě srovnání s německou úpravou by mohlo být inspirací, co se týče samotné stanovení odměn – český systém by měl mít dle mého názoru přesněji stanovená kritéria, podle kterých se stanovuje výše odměny. To souvisí s dalším problematickým bodem české úpravy, který po komparaci s tou německou vidím, a to je nejistota ve významu některých pojmů. Ačkoliv je dnes díky rozhodnutí ve věci Padawan v. SGAE v některých otázkách jasno, mají české soudy stále otevřené pole působnosti.

Právě na výše uvedeném rozhodnutí je dobře vidět, že ohnisko řešení problémů je možné očekávat právě na unijní úrovni. Problémy, které bude nutné v budoucnu ještě vyřešit se týkají právě nesrovnalostí souvisejících s otázkami vnitřního trhu.

Seznam použité literatury a pramenů

Komentáře

- BÜSCHER, W.; DITTMER, S.; SCHIWY, P. et. al. Gewerblicher Schutzrecht, Urheberrecht, Medienrecht: Kommentar. 1. vyd. München: Carl Heymanns Verlag, 2008. 2930 s.
- DREIER, T.; SCHULZE, G. Urheberrechtgesetz: Kommentar. 2. vyd. München: C.H.Beck, 2006. 1739 s.
- DREYER, G; KOTTHOF, J.; MECKEL, A. et. al. Heidelberger Kommentar zum Urheberrecht. 1. vyd. Heidelberg: C.F.Müller, 2004. 1549 s.
- LOEWENHEIM, U. Handbuch des Urheberrechts. 2. vyd. München: C.H.Beck, 2010. 2427 s.
- WANDTKE, A.; BULLINGER, W. et. al. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 3. vyd. München: C.H.Beck, 2009. 2275 s.
- WENZEL, K.; BURKHARDT, E. Urheberrecht für die Praxis. 5. vyd. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2009. 332 s.

- TELEC, I., TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 989 s.
- CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ, P. Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 652 s.

Vědecké články

- CONSTANTIN, U. Die Vervielfältigung zu persönlichem Gebrauch im neuen Urheberrechtsgesetz. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 1970, ročník 23, č. 1.
- FROMM, F. Die Vervielfältigung zum persönlichen Gebrauch nach

dem neuen Urheberrechtsgesetz. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 1966, ročník 19, č. 7.

- JANI, O. Alles eins? – Das Verhältnis des Rechts der öffentlichen Zugänglichmachung zum Vervielfältigungsrecht. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 2009, ročník 62, č. 10.
- LENZ, C. WÜRTEMBERGER, T. Digitale Privatkopie und Eigentumsschutz des Urhebers. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 2010, ročník 63, č. 3.
- MÜLLER, S. Verbesserung des gesetzlichen Instrumentariums zur Durchsetzung von Vergütungsansprüchen für private Vervielfältigung. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 2008, ročník 61, č. 5.
- SLOPEK, D., Steigüber, C. Die digitale Kopie im Urheberrecht. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 2010, ročník 63, č. 3.
- VON UNGERN-STERNBERG, J. Die Rechtsprechung des Bundesgerichtshofs zum Urheberrecht und zu den verwandten Schutzrechten in den Jahren 2008 und 2009. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 2010, ročník 63, č. 4.
- DOBEŠ, P. Rozmnožování autorských děl pro soukromou potřebu I. a II. Právní rádce, 2007, ročník 15, č. 4, 5.
- MALIŠ, P. Vybírání náhradních odměn za rozmnožování autorských děl [cit. 2011-06-15]. Dostupné na:
<http://www.pravoit.cz/article/vybirani-nahradnich-odmen-za-rozmnozovani-autorskych-del-2-dil>.
- TŮMA, P. Harmonizační novela autorského zákona si nechala prostor pro další novelu. Právní zpravodaj, 2006, ročník 7, č. 8, s. 1.

Monografie

- DELP, L. Das Recht des geistigen Schaffens in der

Informationsgesellschaft: Urheberrecht, Medierrecht,
Urhebervertragsrecht. 2. vyd. München: C.H.Beck, 2003. 494 s.

- HANSEN, G. Warum Urheberrecht? Die Rechtfertigung des Urheberrechts unter besonderer Berücksichtigung des Nutzerschutzes. 1. vyd. München: Nomos, 2009. 497 s.
- HERTIN, P. Urheberrecht. 2. vyd. München: C.H.Beck, 2008. 301 s.
- REHBINDER, M. Urheberrecht. 16. vyd. München: C.H.Beck, 2010. 416 s.
- WANDTKE, A. a kol. Urheberrecht. 1. vyd. Berlin: De Gruyter Recht, 2009. 391 s.
- DOBŘICHOVSKÝ, T.: Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO. 1. vydání. Praha. Linde Praha, a.s., 2004, 225 s.
- RADVANOVÁ, S. et. al. I. Občanské právo hmotné, 3. část. 4. vyd. Praha: ASPI - Wolters Kluwer, 2007, 343 s.

Předpisy

- Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtgesetz) (UrhG), BGBl. I S. 1273.
- Gesetz über die Wahrnehmung von Urheberrechten und verwandten Schutzrechten (Urheberrechtswahrnehmungsgesetz) (UrhWG), BGBl. I S. 1294.
- Grundgesetz (GG), BGBl. S. 1.
- Legislativní pravidla vlády ČR schválená usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188.
- Sdělení MZV č. 191/1995 Sb., Dohoda o obchodních aspektech práv

duševního vlastnictví (TRIPS).

- Sdělení MZV č. 33/2002 Sb. m. s., Úmluva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (WCT).
- Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.
- Vyhláška 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin.
- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Judikatura

- BGHZ 134, 250 – CB-Infobank I.
- BGH GRUR 2002, 605 – Verhüllter Reichstag;
- BGH GRUR 2002, 963 – Elektronischer Pressespiegel.
- BGHZ 17, 266 - Grundig-Reporter
- BGHZ 18, 84 – Fotokopie.
- BGH GRUR 1978, 474/476 – Vervielfältigungstücke.
- BverfG ZUM 1997, 41: Kopierladen I.

- BGHZ 42, 118 – Personalausweise.
- BGH GRUR 1984, 54 – Kopierläden.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. října 2010. Padawan SL v. Sociedad General de Autores y Editores de Espana. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Věc C-467/08.

Jiné

- Amtliche Begründung zum Entwurf eines Gesetzes zur Regelung des Urheberrechts in der Informationsgesellschaft, Tisk německého Spolkového sněmu 15/38.
- DOBEŠ, P. Vliv rozvoje technologií na autorské právo. (Disertační práce). Praha : 2007, s 166. - Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta.
- Důvodová zpráva k novelizaci autorského zákona č. 216/2006.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb., Autorský zákon.
- Fair compensation for acts of private copying: Background document ,Brussels, February 2008. [cit. 2010-09-10]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/levy_reform/background_en.pdf.
- HUGENHOLTZ, P. B., GUIBAULT, L., VAN GEFFEN, S. The Future of Levies in a Digital Environment, Final Report. Institute for Information Law Amsterdam, 2003, [cit. 2010-09-10]. Dostupné na: <http://www.ivir.nl/publications/other/DRM&levies-report.pdf>.
- Stakeholder consultation on copyright levies in a converging world, June 2006. [cit. 2010-09-10] Dostupné na: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/levy_reform/stakeholder_consultation_en.pdf.

- Vyjádření veřejného ochránce práv k vyhlášce 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístojů ke zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn, [cit. 2010-09-10] . Dostupný na: <http://www.ochrance.cz/stanoviska-ochrance/zasadni-stanoviska/stanoviska-2005-2007/stanovisko-k-vyhlasce-mk-o-autorskych-poplatecich-3112007/>.

Právo na náhradní odměnu při rozmnožování autorského díla - česká a německá úprava v evropském kontextu

Entitlement to levies in connection with reproduction of a copyright work – Czech and German regulation in European context

Abstrakt

Rozmnožování pro osobní potřebu je jednou z výjimek z práva autora dílo užít. Na základě konceptu, který vznikl v 60. letech v Německu je takové rozmnožování možné pouze tehdy, jestliže je autorovi za takovýto zásah do jeho ekonomických zájmů poskytnuta náhradní odměna. Jako i v jiných oblastech autorského práva je i v případě systému náhradních odměn nutné nalézt rovnováhu mezi zájmy autora a zájmy celé společnosti. Dalším typickým znakem souvisejícím s institutem náhradních odměn je technologický vývoj, který byl hybatelem i v případě zavedení systému náhradních odměn v 60. letech.

Práce se v první kapitole věnuje důvodům zavedení systému náhradních odměn a způsobům jeho řešení. Tedy zavedení povinnosti platby náhradních odměn v souvislosti s určitými přístroji, nosiči a poskytováním některých služeb.

Problematice náhradních odměn je věnována velká pozornost odborné i laické veřejnosti – jde o téma, které vzbuzuje často značné kontroverze. Z toho důvodu se autor práce rozhodl tématu věnovat a srovnat českou úpravu s úpravou německou. Právě komparace české právní úpravy s úpravou země, ve které systém náhradních odměn vznikl, by mohl být inspirací k řešení nejasností a problémů, které jsou v současnosti diskutovány. Popisu německé a české úpravy a jejich srovnání se věnují druhá až čtvrtá kapitola.

V práci je velká pozornost věnována rozhodnutí Soudního dvora

Evropské unie, které zpřesnilo pojmy stanovené tzv. Informační směrnicí a stanovilo, resp. vymezilo korektivy v podobě požadavku „spravedlivé odměny“ a „přiměřené rovnováhy“. Podle rozhodnutí Soudního dvora je nepřijatelné, aby náhradní odměny byly povinny platit i podnikající nebo právnické osoby, které prokazatelně nepoužívají zpoplatněné zboží za účelem rozmnožování chráněných děl.

Díky technologickému vývoji a jisté nespravedlnosti v plošném vybírání náhradních odměn je možné očekávat další změny v systému náhradních odměn a to nejen v našem právním řádu a právních řádech jiných členských států, ale především na úrovni práva Evropské unie.

Vergütungspflicht bei der Vervielfältigung von Urheberwerken – die tschechische und deutsche Regelung im europäischen Kontext

Abstrakt

Die Vervielfältigung zu privaten Zwecken ist eine der Schranken vom Recht des Urhebers, das Werk zu nutzen. Auf der Grundlage eines Konzepts, das in den 1960er Jahren in Deutschland entstanden ist, ist eine solche Vervielfältigung nur dann möglich, wenn dem Urheber für einen solchen Eingriff in seine wirtschaftlichen Interessen Vergütung gewährt wird. Wie auch in anderen Bereichen des Urheberrechts ist es auch im Falle des Systems der Vergütungen notwendig, ein Gleichgewicht zwischen den Interessen des Urhebers und der gesamten Gesellschaft zu finden. Ein weiteres typisches Zeichen im Zusammenhang mit dem Institut der Vergütungen ist die technologische Entwicklung, die auch der Motor bei der Einführung des Systems der Vergütungen in den 1960er Jahren war.

Die Arbeit widmet sich im ersten Kapitel den Gründen für die Einführung des Systems der Vergütungen und den Möglichkeiten seiner Ausgestaltung. Das heißt der Einführung der Vergütungspflicht im Zusammenhang mit bestimmten Geräten, Trägern und dem Angebot einiger Dienstleistungen zu zahlen.

Der Problematik der Vergütung wird eine große Aufmerksamkeit sowohl seitens der Fach- wie seitens der breiten Öffentlichkeit gewidmet – es handelt sich um ein Thema, das oft Anlass für erhebliche Kontroversen darstellt. Aus diesem Grund entschied sich der Autor der Arbeit, sich diesem Thema zu widmen und die tschechische Regelung mit der deutschen zu vergleichen. Ein solcher Vergleich der tschechischen Regelung mit der Regelung eines Landes, in dem das System der Vergütungen entstand, könnte eine Inspiration für die Lösung von Unklarheiten und Problemen werden, die heutzutage diskutiert werden. Der Darlegung der deutschen und

tschechischen Regelung widmet sich das zweite bis vierte Kapitel.

Eine große Aufmerksamkeit schenkt die Arbeit der Entscheidung des Europäischen Gerichtshofs, die die durch die sog. Informační směrnici festgelegten Begriffe präzisierte und die korektiv in Form der Forderung nach „dem gerechten Ausgleich“ und „dem angemessenen Rechts- und Interessenausgleich“ festlegte bzw. absteckte. Die Entscheidung des Gerichtshofs hält es für nicht hinnehmbar, dass die Vergütung auch unternehmerisch tätige oder juristische Personen zu zahlen verpflichtet sein sollten, die die mit einer Gebühr belegte Ware nachweislich nicht zum Zwecke der Vervielfältigung geschützter Werke nutzen.

Dank der technologischen Entwicklung und gewisser Ungerechtigkeit bei der flächendeckenden Erhebung von der Vergütungen sind weitere Änderungen im System der Vergütungen zu erwarten und zwar nicht nur im unseren Rechtssystem und in den Rechtssystemen anderer EU-Mitgliedsländer, sondern vor allem auf der Ebene des EU-Rechts.

Klíčová slova

- autorské právo
- náhradní odměny
- rozmnožování pro osobní potřebu

Key words

- copyright law
- private copying levy
- private copying